Numărul 458 1 decembrie 2008 8 pagini 0,40 lei

Opinia națională

Săptămânal de opinie, informație şi idei de larg interes național

Director: Mircea Itu. Redactor-şef: Mioara Vergu-Iordache

CUVÂNTUL DE DESCHIDERE

rostit de prof. univ. dr. Aurelian Gh. Bondrea, preşedintele şi rectorul Universității *Spiru Haret*, la Sesiunea ştiințifică omagială

Marea Unire din 1918 – eveniment fundamental în istoria României

Onorat prezidiu,
Stimați colegi,
Distinşi invitați,

Sub auspiciile încărcate de emoție şi de profundele semnificații ale Imnului național *Deşteaptă-te, române,* declar deschise lucrările sesiunii ştiințifice solemne *Marea Unire din 1918 – eveniment fundamental în istoria României.*

Este omagiul sincer şi cald pe care Senatul Universității *Spiru Haret* îl aduce momentului crucial al istoriei naționale, zilei de 1 Decembrie 1918, la cea de-a 90-a aniversare, zi devenită sărbătoarea națională a României, cinstită de întregul popor român.

Nicolae Iorga, marele nostru istoric, spunea că aniversările, ca să se justifice, trebuie să însemne două lucruri: „*Un certificat de muncă pentru trecut şi un solemn angajament de muncă pentru viitor*".

A aniversa Marea Unire de acum 90 de ani reprezintă o înaltă datorie de conştiință şi un fericit prilej de a readuce în atenție evenimente care au marcat definitoriu destinul nostru național, de a evidenția creativitatea istorică remarcabilă a neamului românesc şi de a pune mereu şi mereu în lumină forța conştiinței naționale, rolul şi însemnătatea intereselor naționale şi a unității naționale.

Se ştie că sunt date intrate în viața popoarelor cu valoare de forță transformatoare: ele încheie perioade istorice şi deschid noi perspective cursului istoriei.

Ziua de 1 Decembrie 1918 este înscrisă în conştiința românească drept un moment crucial al devenirii noastre.

Sfârşit de suferințe naționale şi triumf al voinței poporului român de a se uni într-un singur stat, „*Marea Unire din 1918 a fost* – scria Gh. I. Brătianu – *rezultatul unui proces istoric de veacuri sau chiar de milenii*", anul 1918 reprezentând – după expresia lui Octavian Goga – „*un ultim acord într-o zbuciumată istorie*".

„*A sosit un ceas pe care-l aşteptam de veacuri, pentru care am trăit întreaga noastră viață națională, pentru care am muncit şi am scris, am luptat şi am gândit*", sublinia Nicolae Iorga, iar Ion Ghica scria că „*istoria românilor ne arată că unirea a fost totdeauna țelul cel mai dorit al lor. Ori de câte ori viitorul a surâs României, fiii ei nu au lipsit de a aspira către unire*".

Cu 90 de ani în urmă, simbolica Mare Adunare Națională reprezentativă de pe câmpul lui Horea de la Alba Iulia – la care au participat 100.000 de oameni, veniți din toate teritoriile româneşti – încununa lupta pentru triumful idealului național, la izvorul căruia s-au aflat întotdeauna valențele perene ale unității spațiului geografic, ale vieții materiale şi spirituale a poporului român, conştiința unității de neam, limbă, cultură, istorie.

Unirea tuturor românilor a fost cauza supremă a întregului popor, a tuturor claselor sociale, a tuturor forțelor politice. Prin urmare, ea a avut o largă şi solidă bază socială, un puternic caracter democratic. Acelaşi Nicolae Iorga, trecând în revistă evoluția ideii de unire la români, scria în chiar acele zile fierbinți de împlinire națională: „*Fără a uita pe nimeni, care a colaborat la această faptă a unirii, de la general şi de la fruntaş ardelean până la ultimul ostaş şi țăran, omagiul recunoştinței noastre să se îndrepte azi către poporul acesta întreg de oriunde şi din toate veacurile, martir şi erou*".

Astăzi, ca şi atunci, se cuvine să slăvim pe acei care, prin sacrificiul lor suprem, au adus izbânda cea mare, împlinirea visului de secole al poporului român, întregirea lui națională. Este o datorie să ne îndreptăm gândul recunoscător către aceia care şi-au dat viața ca să trăiască şi să prospere țara.

Nouă decenii reprezintă, desigur, un timp scurt în istorie. Însă prin valorile şi împlinirile ce sunt cuprinse în aceste nouă decenii, prin constituirea ireversibilă a statului național unitar român, prin încununarea idealurilor străvechi ale unității naționale, idealuri mereu vii în conştiința românilor, 1 Decembrie este, alături de alte date memorabile ale existenței poporului român – şi, poate, mai presus de ele –, una dintre acele pietre de hotar care marchează devenirea şi afirmarea poporului român în familia statelor şi a națiunilor lumii.

Privită prin prisma celor 90 de ani care au trecut, făurirea statului național unitar român ne apare ca unul din acele evenimente care hotărăsc soarta unei națiuni, definindu-i valențele moral-politice. Marea Unire a deschis calea dezvoltării întregii națiuni, a creat cadrul propice pentru o mai accentuată creştere a economiei, consolidarea vieții de stat național unitar, înflorirea ştiinței şi culturii.

Am putea spune că învățămintele fundamentale ale evenimentului, pe care-l aniversăm, se referă la valoarea supremă a unității naționale. Asemenea altor popoare ale lumii, dar în mod specific la români, conştiința națională, patriotică, mândria pentru trecutul istoric reprezintă seva dătătoare de forță a solidarității şi angajării pentru cauza progresului, libertății şi independenței, liantul preocupării românilor de pretutindeni pentru destinul României de azi şi de mâine.

În condițiile atât de complexe ale realităților româneşti de astăzi şi ale lumii contemporane, Marea Unire din 1918 îşi păstrează atât însemnătatea istorică uriaşă, cât şi actualitatea, prin mesajul transmis tuturor generațiilor de a pune mai presus de orice interesele naționale ale țării, de a apăra şi consolida unitatea, independența şi suveranitatea națională a României.

În continuare, distinşii noştri colegi – personalități prestigioase ale vieții academice, ştiințifice şi culturale – vor prezenta, în fața dumneavoastră, multiplele dimensiuni şi semnificații ale evenimentului istoric de acum 90 de ani, Marea Unire de la 1 Decembrie 1918.

Vă mulțumesc.

1918 — anul Marii Uniri

Academician Dan BERINDEI,
vicepreşedinte al Academiei Române

În destinele națiunilor există momente de referință, care rămân neşterse în memoria generațiilor următoare. Un astfel de moment istoric l-a reprezentat şi neuitatul an 1918! Atunci, într-un singur an, clipele tragice s-au îmbinat cu cele ale biruinței şi s-a făurit din sânge, lacrimi, dăruire, îndrăzneală, dar şi un dram de „noroc istoric" o nouă şi mare Românie!

După biruințele dătătoare de speranță din vara anului 1917, când la Mărăşti, Mărăşeşti şi Oituz – făcând singură față unui inamic dintre cei mai puternici, lipsită de sprijinul unei armate aliate aflată într-un avansat proces de destrămare, ceea ce a impus şi efortul de a se interveni pentru a împiedica tragice urmări ale bolşevizării – armata română a demonstrat capacitatea ei de luptă şi un netăgăduit eroism al ofițerilor şi ostaşilor, a urmat, în ultimele luni ale anului 1917, izolarea României, după ce în Rusia a avut loc lovitura de stat bolşevică.

În această nouă situație, România a trebuit să încheie armistițiul cu Puterile Centrale, la 26 noiembrie/9 decembrie 1917. În săptămânile următoare, relațiile cu Rusia Sovietică s-au tensionat, mai ales după acțiunea de dezarmare a unităților ruse şi s-a ajuns, la 13/26 decembrie, la ruperea relațiilor diplomatice. România se găsea într-o situație tragică, înconjurată de duşmani, departe de Aliații ei, de unde ajutoarele nu-i mai puteau parveni decât cu mare greutate. Ion I.C.Brătianu s-a retras de la guvernare, noul guvern fiind format de generalul Alexandru Averescu, biruitorul de la Mărăşti, iar apoi, în februarie 1918, îi va succeda acestuia la cârma țării guvernul lui Alexandru Marghiloman. După preliminariile semnate la Buftea, avea să se ajungă, la 24 aprilie/7 mai 1918, la semnarea păcii de la Bucureşti. Prin stipulațiile acesteia, România era redusă la rangul unei colonii a Puterilor Centrale. În Dobrogea i se lăsa numai un drum de acces spre Mare, crestele Carpaților îi erau luate, cerealele şi petrolul erau puse pentru decenii la dispoziția biruitorilor.

Dar primăvara anului 1918 n-a însemnat numai tristețea unei înfrângeri tradusă într-un tratat apăsător, deoarece nenorocirilor li s-a adăugat şi o mare împlinire. Basarabia, ruptă din trupul Moldovei în 1812 prin Tratatul de la Bucureşti, parțial redată în 1856 şi din nou pierdută în 1878, s-a reîntrupat. Destinul a făcut ca această provincie istorică să fie cea dintâi care să deschidă drumul care trebuia să conducă către România Mare.

(Continuare în pag. 2)

Rolul factorilor geografici în realizarea unității de neam, limbă şi statalitate a poporului român

Prof. univ. dr. doc. Grigore POSEA,
prorector al Universității *Spiru Haret*

Cu ocazia aniversărilor festive ale marelui act național al Unirii sunt solicitați să expună comunicări, să scrie articole etc., cu precădere sau numai, oameni politici, istorici şi filologi. Lipsesc, aproape cu regularitate, geografii. **Se uită geografia patriei**, se uită binecuvântarea acestui teritoriu al țării, **spațiul Carpato-danubiano-pontic**, *ce ne-a unit cu permanență sub orice vremuri*.

În 1918 s-a unit nu numai neamul, care în fapt era de mult unit, ci mai ales Țara sau Pământul strămoşesc care, unitar de la natură, s-a scuturat şi el de stăpâniri străine, formându-se statul național România Mare. A fost o unire administrativ-politică şi geopolitică, ce venea să contureze forma normală a unui conținut național şi teritorial care erau unitare de milenii. Acest act, semnificativ, l-a făcut pe cel mai mare geograf al vremii şi expert la Conferința de pace de la Paris, francezul Emm. de Martonne, să exprime câteva concluzii celebre, din care cităm:„... **noua Românie ni se înfățişează nu ca un stat născut din fantezia diplomaților, nu ca un stat fabricat în virtutea unui principiu abstract, ci... capătul logic al unei evoluții**", sau **„întregirea României a reprezentat o mare victorie a geografiei asupra istoriei nedrepte"**.

În cele ce urmează încercăm să aducem unele **dovezi** din care să rezulte că **structura geografică** a Spațiului Carpato-danubiano-pontic **şi o serie de caracteristici** ale acestui sistem **au impus sau au orientat cu permanență spre unitate** întreaga viață economico-socială şi politică ce se desfăşura pe suprafața sa, indiferent de conjuncturile istorice care puteau frâna tendințele de unire, dar nu le puteau elimina. Poporul ce s-a aşezat dintru început pe acest spațiu geografic unitar, *strămoşii dacilor şi dacii, s-a legat organic, în sistem, cu teritoriul şi a prins rădăcini perene* care au transmis, generație după generație, unitate economică, de limbă, etnică, culturală etc., indiferent de cei veniți din alte părți şi suprapuşi momentan de către istorie.

Dacă la **interferența danubiano-pontică** nu ar fi existat şi **cercul carpatic** şi structura teritorială impusă de el, **nu ar fi persistat aici nici poporul român** – dac şi latin. Daco-romanii rămaşi după anul 271 în Dacia ar fi fost alungați, sau desființați de valurile migratoare, aşa cum s-a întâmplat pe spațiile vecine nouă, care au sisteme şi structuri teritorial-geografice „deschise", Spațiul Carpato-danubiano-pontic fiind relativ închis.

Vom accentua **trei aspecte**: 1. caracteristicile sistemului geografic carpato-danubiano-pontic; 2. caracterele socio-economice ale geosistemului şi 3. rolul determinant al sistemului de circulație în geosociosistem.

(Continuare în pag. 6)

Înfăptuirea Marii Uniri din 1918

Prof. univ. dr. Alesandru DUȚU
Decanul Facultății de Istorie, Muzeologie şi Arhivistică

Unirea celor trei provincii istorice româneşti, „*rezultat natural al unei dezvoltări istorice de două ori milenare şi al unei politici conştiente, urmate mai bine de un secol*" – după cum se preciza într-un Memoriu al delegației române la Conferința de pace de la Paris în martie 1920 – sau „*cea mai mare faptă din istoria poporului român*" – în aprecierea lui Nicolae Iorga – s-a realizat într-un context internațional favorabil, dar şi dificil şi într-un context intern diferit, dar şi asemănător.

Contextul internațional favorabil s-a datorat dezmembrării celor două mari imperii vecine (rus, în 1917 şi austro-ungar, în 1918), „*cascadei tronurilor*", prevăzută de Take Ionescu încă din 1914, şi recunoaşterii legalității şi aplicării principiului dreptului internațional al autodeterminării popoarelor. Principiu acceptat atât de V. I. Lenin, prin Decretul asupra păcii şi prin Declarația drepturilor popoarelor din Rusia (noiembrie 1917), cât şi de către Woodrow Wilson, prin discursul rostit în fața Congresului american (8 ianuarie 1918) şi în declarațiile din 27 septembrie 1918. Acelaşi principiu a fost proclamat şi de Congresul națiunilor asuprite din Imperiul austro-ungar, desfăşurat la Roma în aprilie 1918, a cărui Rezoluție a statuat că fiecare din popoarele din cadrul monarhiei austro-ungare „*îşi proclamă dreptul de a-şi constitui statul național unitar sau de a-l desăvârşi pentru a putea realiza deplina sa independență politică şi economică*".

(Continuare în pag. 2)

Recunoaşterea internațională a realizării Unității Naționale a României

Prof. univ. dr. Ştefan LACHE
Facultatea de Istorie, Muzeologie şi Arhivistică

Marea Unire a românilor a fost recunoscută oficial pe plan internațional prin tratatele elaborate în cadrul Conferinței de pace de la Paris din anii 1919-1920. Această Conferință a avut menirea de a defini, prin tratate încheiate între statele participante la marea conflagrație din anii 1914-1918, relațiile dintre ele în noul cadru de evoluție a vieții internaționale. Ea a fost concepută şi organizată de către cele cinci mari puteri victorioase în război – Franța, Marea Britanie, Italia, S.U.A. şi Japonia –, care au convocat, alături de ele, alte 22 de state, aliate şi asociate. Preparativele şi negocierile propriu-zise, laborioase şi dificile, au dus la semnarea tratatului de pace cu marele învins – Germania, la 28 iunie 1919, la Versailles, urmate de alte tratate încheiate la: Saint Germain-en-Laye cu Austria (10 septembrie 1919), Neuilly sur Seine cu Bulgaria (27 noiembrie 1919), Trianon cu Ungaria (4 iunie 1920) ți la Sèvres cu Turcia (10 august 1920).

(Continuare în pag. 4)

„Alba Iulia" şi „Trianon", în lumina dreptului internațional

Dr. Mircea DOGARU

1918. Impactul principiilor democrației americane asupra Europei interbelice

Moştenitorii ideii imperiale habsburgice au făcut să curgă valuri de cerneală după extirparea, în 1918, a cangrenei dualiste care coroda trupul Europei central-răsăritene, interzicându-i mersul spre democrație, considerând că, pe măsură ce occidentalii îşi pierd interesul pentru monstruozitățile care i-au afectat doar tangențial, implicându-se în problematica mai largă, planetară, repetatele tentative de măsluire a trecutului şi justificare a unor rapturi evidente vor da roade, punând, pe fondul necunoaşterii sau dezinteresului, bazele pretins juridice ale unor rapturi viitoare. Aproape un secol de acțiune concentrată şi tenace, publicistică, propagandistică, politico-diplomatică şi, uneori, militară, au reuşit, din păcate, să vopsească negrul în alb şi albul în negru, să prezinte o construcție feudală despotică şi anacronică – monarhia dualistă de pretenție universală, drept chintesență a democrației şi soluția viabilă, chiar şi pentru Europa mileniului III. Să prezinte, în baza dictonului „nu iese fum fără foc", pretenții absurde drept revendicări justificate, să şteargă din istorie actele de voință ale popoarelor, acte plebiscitar consfințite în 1918, să facă uitate sau să răstălmăcească înseşi principiile care i-au animat, la sfârşitul primei mari conflagrații mondiale, pe artizanii Europei civilizate şi democrate a secolului XX şi să acrediteze, sub masca ştergerii barierelor dintre state, prin declararea drept caduc a conceptului de stat național, periculoasa concepție a existenței unor națiuni sau popoare „alese", a căror individualizare, inclusiv teritorială, ar fi „un dat" şi „un drept" istoric şi divin.

În contrapartidă, popoarele, care şi-au realizat atunci, prin imense sacrificii, idealurile de dreptate, libertate şi unitate națională, s-au lăsat purtate în tot acest timp de valurile ... nepăsării, considerând că adevărul este atât de limpede şi actul de justiție al istoriei atât de evident, încât nu mai au nevoie de susținere, agitația revanşarzilor şi conservatorilor fiind un „brutum fulmen"! Uitând, bineînțeles, că anacronismele şi țelurile damnate pot avea priză la noile generații a căror energie prevalează cunoaşterii şi care, în căutarea unui nou ideal, se pot lăsa seduse de „dreptul" forței! Astfel a fost posibilă declanşarea celui de-al Doilea Război Mondial şi, pentru noi, românii, prin estomparea semnificației juridice a actului de la Alba Iulia, subsumat consecinței firesti numită „Trianon", „dicktatul" de la Viena, crimi Onabrolar al Pactului Ribbentrop-Molotov şi al unui tratat secret de alianță ungaro-sovietic. Astfel, au fost posibile şi destrămarea pe moment a Cehoslovaciei şi Iugoslaviei, potrivit „principiului Kohr" – „Tot ce este mic este minunat!" şi mai uşor de controlat de către o Germanie care se substituie, pe zi ce trece, tot mai mult, Statelor Unite ale Europei.

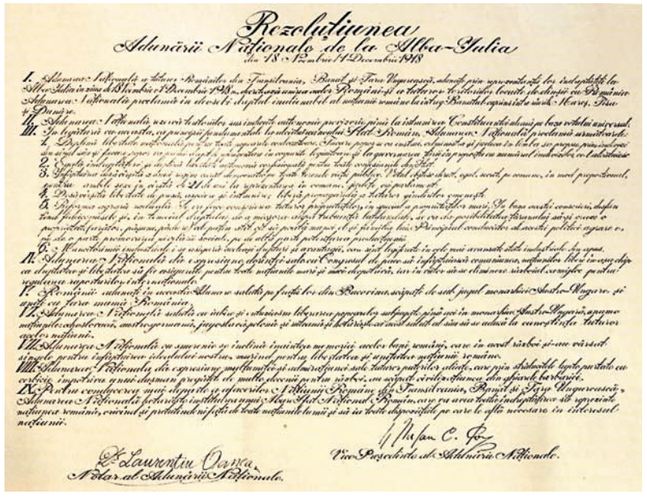

Rezoluțiunea Adunării Naționale de la Alba-Iulia din 18 Noembrie/1 Decembrie 1918

(Continuare în pag. 4)

Înfăptuirea Marii Uniri din 1918

(Urmare din pag. 1)

Toate acestea au însemnat pentru popoarele oprimate (numeroase în acea epocă în centrul, estul şi sud-estul Europei) declanşarea semnalului pentru împlinirea aspiraţiilor naţionale.

Astfel a fost posibilă constituirea Cehoslovaciei (28-30 octombrie 1918) şi Ungariei (2 noiembrie 1918, ca stat naţional nu multinaţional), renaşterea Poloniei (7 noiembrie 1918) împărţită de trei ori din secolul al XVIII-lea de către Marile Puteri vecine, constituirea Austriei (12 noiembrie 1918) şi a Regatului Sârbilor, Croaţilor şi Slovenilor – viitoarea Iugoslavie (1 decembrie 1918) prin alipirea la Serbia a Croaţiei, Sloveniei, Bosniei, Herţegovinei şi Muntenegrului.

În cadrul acestui veritabil proces revoluţionar, cu un profund caracter naţional, şi-au desăvârşit unitatea naţională (începută a fi realizată în 1859) şi românii, prin unirea succesivă cu patria-mamă a Basarabiei (răpită de Rusia în 1812), Bucovinei (răpită de Austria în 1775) şi Transilvaniei, Banatului, Crişanei şi Maramureşului (încorporate Ungariei în 1867).

Contextul intern diferit în care s-a realizat unirea s-a datorat condiţiilor specifice ale fiecăreia dintre aceste provincii istorice româneşti (în care majoritatea populaţiei o reprezentau românii), iar cel asemănător (cu precădere) aspiraţiei naţionale seculare, astfel încât în 1918 nu decizia de unire a fost problema, ci cum şi când să se înfăptuiască aceasta. În toate cazurile, un rol important a revenit şi legăturilor avute cu guvernul român de la Iaşi, factorului militar şi acţiunii românilor din afară.

În **Basarabia**, proclamată iniţial autonomă (20 octombrie/2 noiembrie 1917) şi Republică Democratică Moldovenească (2/15 decembrie 1917), apoi Republică Independentă (*„slobodă, de sine stătătoare şi neatârnată, având ea însăşi dreptul de a-şi hotărî soarta în viitor”* (24 ianuarie/6 februarie 1918), Sfatul Ţării a decis la 27 martie/ 9 aprilie 1918 (după 160 de ani de ocupaţie rusească) prin vot uninominal, unirea *„pentru totdeauna”* cu *„mama sa România”*.

În **Bucovina**, unirea *„integrală”* a fost hotărâtă de Adunarea Constituantă la 14/27 octombrie 1918 şi validată de către Congresul General la 15/ 28 noiembrie 1918, care a constatat că ceasul *„a sunat”* şi a votat *„în numele suveranităţii naţionale”, unirea necondiţionată şi pentru vecie a Bucovinei, în vechile ei hotare până la Ceremuş, Colacin şi Nistru, cu Regatul României”*.

Voinţa de unire a **Transilvaniei, Banatului, Crişanei, Ţării Oaşului şi Maramureşului** a fost încununată la 18 noiembrie/1 decembrie 1918 de către Marea Adunare Naţională de la Alba Iulia, care a decis unirea tuturor românilor din provinciile menţionate (şi a teritoriilor locuite de ei) cu România. Imediat, peste 100 000 de români aflaţi pe Câmpul lui Horea au aclamat istorica decizie. Ulterior, la Unire au aderat şi saşii din Transilvania (la 26 decembrie 1918/8 ianuarie 1919, la Mediaş) şi din Banat (la 10 august 1919, la Timişoara), precum şi romii din Transilvania (la 27 aprilie 1919, la Târnăveni).

Extrem de important a fost faptul că, în toate cele trei cazuri, **Unirea a fost legitimă**, acest lucru fiind determinat nu numai de structura etnică majoritară a românilor, de realităţile istorice, demografice, culturale etc., dar şi de legitimitatea structurilor care au decis-o.

În **Basarabia**, proclamarea iniţială a autonomiei teritoriale şi politice (20 octombrie/ 2 noiembrie), constituirea Sfatului Ţării/ Parlamentului – organ reprezentativ al întregii populaţii din provincie, români, dar şi minorităţi, al majorităţii instituţiilor şi organizaţiilor culturale, obşteşti etc. – constituit legal şi plebiscitar (21 noiembrie/2 decembrie 1917), proclamarea Republicii Democratice Moldoveneşti (2/15 decembrie 1917, în cadrul Republicii Federative Democratice Ruseşti), apoi a independenţei Republicii (24 ianuarie/ 6 februarie 1918) şi Unirii cu România (27 martie/9 aprilie 1918) au fost decise de structuri legal constituite, care exprimau voinţa majorităţii populaţiei. *Autonomia şi constituirea Sfatului Ţării* – de către Congresul Ostăşesc de la Chişinău (898 delegaţi reprezentând circa 300 000 de soldaţi aflaţi pe toate fronturile şi în toate armatele ruseşti; precedat şi urmat de zeci de alte congrese organizate de toate categoriile sociale), *Republica, Independenţa şi Unirea* – de către Sfatul Ţării (195 deputaţi din care 150 români şi 45 reprezentanţi ai minorităţilor), devenit organul suprem al puterii de stat, toate aceste decizii au fost adoptate în mod deschis şi într-un entuziasm general, în acordurile cântecelor patriotice, între care şi *Deşteaptă-te, române* şi *Pe-al nostru steag e scris unire*.

În **Bucovina**, constituirea Consiliului Naţional Român (asemenea tuturor popoarelor asuprite din Imperiu austro-ungar) şi convocarea Adunării Constituante (14/27 octombrie 1918) au fost *acte cu un profund caracter naţional, democratic* în contextul în care austriecii recunoscuseră de mult caracterul românesc al Bucovinei, dar şi *necesar* în situaţia în care împăratul Carol I de Habsburg promisese (3/16 octombrie 1918, printr-un Manifest) austriecilor, ungurilor, cehilor, slavilor sudici, polonezilor şi ucrainenilor (în încercarea de a salva Imperiul) posibilităţi de autoguvernare federativă. Nu şi românilor transilvăneni care urmau să rămână pe mai departe în componenţa Ungariei, şi a unei mari părţi din cei bucovineni, care urmau să trăiască în viitor (în varianta împăratului) în graniţele Ucrainei. Formată din deputaţi şi primari aleşi conform legii electorale austriece din 1910 (prin vot universal, direct şi secret), având deci un caracter reprezentativ şi democratic, Constituanta Bucovinei a fost îndreptăţită să ia decizii în numele electoratului şi poporului majoritar român. În fapt, reprezentanţii bucovinenilor au acţionat conform principiului wilsonian al autodeterminării popoarelor, conform cărora aceştia aveau dreptul să-şi constituie state naţionale proprii sau să decidă unirea cu patria-mamă. Un caracter plebiscitar a dat deciziei de unire cu România luată de Congresul General al Bucovinei, participarea la lucrările acestuia a reprezentanţilor românilor majoritari, dar şi a majorităţii naţionalităţilor care locuiau în provincie: membrii consiliilor naţionale german şi polonez, precum şi 13 primari aleşi de unele comune ucrainene dintre Prut şi Nistru (Nu au participat la lucrările Congresului General al Bucovinei reprezentanţii Consiliului Naţional Ucrainean cu sediul la Lvov, care acţionaseră pentru împărţirea Bucovinei şi care erau angajaţi în Galiţia în războiul cu polonezii, precum şi reprezentanţii evreilor care au declarat că se tem de eventuale represalii la care ar fi fost supuşi coreligionarii din Galiţia din partea ucrainenilor extremişti, dar care au aderat la Unire prin declaraţia făcută de senatorul Hecht în Parlamentul României, în 1919).

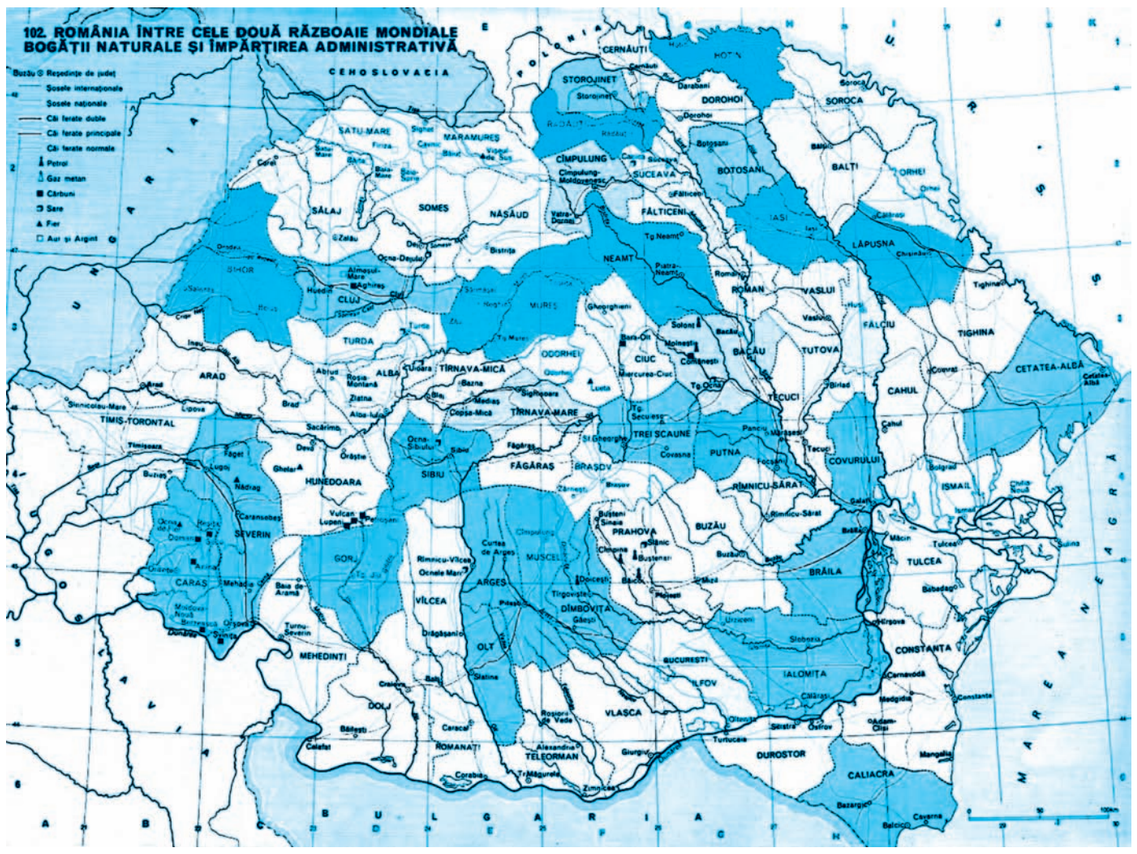

În contextul în care împăratul Carol I ignorase prezenţa majoritară a românilor în provinciile ocupate de Ungaria, **legitimă şi necesară** a devenit şi decizia Comitetului Executiv al Partidului Naţional din Transilvania din 5/18 octombrie 1918 privind elaborarea unei *Declaraţii* cu privire la autodeterminarea românilor din Ungaria, pe baza principiului naţionalităţilor, Declaraţie ce a avut un veritabil caracter de independenţă prin faptul că pentru prima dată românii nu au mai recunoscut Parlamentului şi Guvernului ungar calitatea de a reprezenta naţiunea română, în viitor apărarea intereselor acesteia urmând a fi făcută de către structurile desemnate de *„propria lor adunare naţională”*.

În conformitate cu principiile Declaraţiei de la Oradea (citită de către Alexandru Vaida Voevod în Parlamentul de la Budapesta), românii au constituit Consiliul Naţional Român Central (17/30 octombrie), ca unic organ de conducere şi for politic îndrituit să le reprezinte voinţa şi să decidă în soluţionarea deziderateloor româneşti, care vizau în acel moment separarea de Ungaria şi unirea cu România (La 18 noiembrie 1918, protestând împotriva deciziei guvernului de la Budapesta de a menţine sub stăpânire teritorii care aparţineau popoarelor subjugate, Consiliul Naţional Român Central (care îşi luase şi denumirea de marele Sfat al naţiunii Române) a adresat un Manifest către *„toate popoarele lumii”* prin care anunţa că *„din ceasul acesta, naţiunea română din Ungaria şi Transilvania, oricum ar decide puterile lumii, este hotărâtă a pieri mai bine decât a suferi mai departe sclavie şi oprimare”*.

La scurt timp (7/20 noiembrie 1918), după eşuarea tratativelor cu reprezentanţii guvernului ungar (31 octombrie/13 noiembrie – 2/15 noiembrie 1918), Consiliul Naţional Român Central (sau Marele Sfat Naţional, cum s-a autointitulat) a cerut ultimativ guvernului ungar (9/ 22 noiembrie 1918) să-i recunoască puterea deplină asupra teritoriului Transilvaniei şi a decis convocarea pentru 18 noiembrie/1 decembrie 1918 a Marii Adunări Naţionale de la Alba Iulia (Bălgrad sau Bălgărad), cunoscută încă din perioada dacică şi romană sub numele de Tharmis (Apoulon) sau Appulum, devenită apoi capitala Transilvaniei şi reşedinţa principilor transilvăneni, avea să simbolizeze în 1599 triumful lui Mihai Viteazul, ca prim înfăptuitor al unirii celor trei provincii româneşti, să reprezinte locul în care au fost executaţi în 1785 Horia, Cloşca şi Crişan, întemniţat, în 1852, Avram Iancu (toţi simboluri ale luptei românilor pentru dreptate socială şi naţională).

Astfel, în numai 12 zile calendaristice (dar *„vreme de sute de ani”* în aprecierea lui Lucian Blaga) a fost pregătită, în mod public şi nu conspirativ, cu mare însufleţire şi în cadrul unor ample manifestări patriotice, cu mare entuziasm şi cu drapele naţionale la vedere (după foarte multă vreme), istorica Adunare de la Alba Iulia în care au fost reprezentate, conform normelor sufragiului universal, toate cele 130 de circumscripţii electorale existente la alegerile din 1910, toate instituţiile bisericeşti, şcolare, culturale şi economice, gărzile naţionale, organizaţiile muncitoreşti, asociaţiile studenţeşti etc. Mai mult, decizia de la Alba Iulia a fost consacrată de cei peste 100 000 de români sosiţi din propria voinţă pe Câmpul lui Horea.

Analiza modului în care a fost pregătită realizarea unirii în cele trei provincii româneşti relevă şi faptul că în adoptarea modalităţilor de înfăptuire a Unirii şi în redactarea conţinutului actelor fundamentale, reprezentanţii guvernelor/ autorităţilor centrale din Basarabia independentă, din Bucovina autonomă (nu ducat austriac) şi din Transilvania (desprinsă de Ungaria) s-au consultat cu autorităţile române de la Iaşi (un rol decisiv în coordonarea acţiunii având în toamna anului 1918 I.I.C. Brătianu), care au recomandat ca unirea să fie votată necondiţionat, fără autonomie provincială (ci doar locală, la nivelul judeţelor) şi să fie însoţită de principii privind înfăptuirea de reforme democratice şi a egalităţii de tratament pentru minorităţi.

În concluzie, se poate spune că Marea Unire din 1918 nu a fost un act spontan, ci unul îndelung pregătit de generaţiile care l-au precedat. Aspiraţia unirii a fost o constantă a luptei poporului român, înfăptuită pe etape, în 1859, 1877, 1913 şi finalizată în 1918 când *„românii au înţeles glasul timpului”* (Ştefan Cicio Pop), au rupt lanţurile robiei, au realizat *„încununarea sforţărilor de veacuri”* (Gheorghe I. Brătianu) şi au reunit în aceleaşi graniţe ceea ce era al lor, ceea ce li se cuvenea, neluând în plus nimic de la nimeni.

Marea Unire din 1918 – act al dreptăţii istorice, deoarece aşa cum releva Grigore N. Filipescu *„un neam împărţit prin voia altora nu putea să nu-şi redobândească unitatea politică”* – a fost înfăptuită de poporul român, care a valorificat în mod excepţional contextul istoric şi a depăşit prin inteligenţă dificultăţile momentului. Ea nu a fost impusă de forţe din afară, de guvernul român de la Iaşi sau de baionetele armatei române, după cum nu a fost nici un dar al Marilor Puteri.

Eveniment fundamental în istoria poporului român – *„zi a dezrobirii şi dreptăţii, a unirii şi învierii, zi mare şi sfântă a întregului popor român”* – în aprecierea mitropolitului Ardealului, Banatului, Crişanei şi Maramureşului, Nicolae Bălan, *„răsplata şi încoronarea, apoteoza a două milenii între suferinţe şi nădejdi”*, cum se exprima senatorul V. Macoveiu la 1 decembrie 1932 –, Marea Unire a deschis o nouă epocă în istoria României, cu urmări pozitive asupra întregii societăţi.

Lupta necontenită a românilor pentru împlinirea idealului reîntregirii naţionale, jertfele făcute pentru împlinirea dezideratului naţional, suferinţele celor peste 3 000 000 de români care au trăit secole sub ocupaţie şi dominaţie străină impun ca în fiecare an sărbătorirea Marii Uniri să fie şi să rămână o înaltă datorie naţională, în cadrul căreia să aducem prinosul de recunoştinţă tuturor celor care s-au jertfit şi au înfăptuit acest înalt ideal.

1918 – anul Marii Uniri

(Urmare din pag. 1)

Supusă timp de mai bine de un veac unui proces de desnaţionalizare, dar dând dovada unei extraordinare capacităţi de a-şi păstra fiinţa, Basarabia, care, în 1817, câţiva ani după anexare, cuprindea încă o populaţie românească de 86%, s-a trezit la viaţă naţională puternică în cel dintâi deceniu al secolului al XX-lea, după ce, zguduită de revoluţia din 1905, autocraţia ţaristă fusese silită la concesii social-politice. În „Moldoveanul”, periodic cu vederi naţionale, se pleda atunci energic pentru învăţământul în limba naţională, „fiindcă limba strămoşească este pe un neam ceea ce este pentru om tata şi maica sa”. „Şi dacă părinţii noştri au fost de neamul moldovenesc – se scria mai departe – când maicile noastre ne-au legănat tot în cântece moldoveneşti şi ne-au învăţat să ne închinăm şi să ne rugăm lui Dumnezeu în limba moldovenească, pe care şi ei au învăţat-o de la părinţii lor, şi tot aşa din moşi strămoşi, noi n-avem dreptul şi nici nu ne lasă inima să ne lepădăm de ea, căci lepădându-ne de limba părintească, de neam ne lepădăm. Şi limba, legea şi obiceiurile nu sunt de ieri, de alaltăieri, ci de veacuri”.

În 1913 a început să fie publicat „Cuvântul moldovenesc”, adevărat port-drapel al trezirii naţionale, care ajunsese, în timpul primului război mondial, la un tiraj de 10 000 exemplare. Decisivi au fost apoi anii 1917 şi 1918. În luna martie 1917 s-a putut constitui Partidul naţional moldovenesc şi, în tot anul 1917, s-au succedat congresele diferitelor categorii sociale ale provinciei. Spre toamna 1917, procesele eliberării is-au accentuat. Între 20 şi 28 octombrie, a avut loc, la Chişinău, Congresul ostăşesc moldovenesc. Atunci a fost declarată autonomia Basarabiei şi s-a hotărât convocarea Sfatului Ţării. La 2/17 decembrie, acesta avea să proclame Republica Democratică Moldovenească. Guvernul României i-a acordat întreg spriijnul, în condiţiile creşterii anarhiei bolşevice. La 5/18 ianuarie 1918, bande bolşevice au pus mâna pe Chişinău, Consiliul directorilor – organul executiv diriguitor al republicii – trebuind să se împrăştie. A fost solicitat sprijinul României şi în consecinţă Divizia XI, comandată de generalul Broşteanu, a intrat în capitala Basarabiei la 13/26 ianuarie, primită cu entuziasm de populaţie. La 24 ianuarie/6 februarie 1918 – zi-simbol a unităţii românilor! – Sfatul Ţării s-a pronunţat, în unanimitate, pentru independenţa republicii.

Nu era însă decât o etapă pe drumul desăvârşirii unificării naţionale, deoarece, în cele două luni următoare, s-a dezvoltat curentul favorabil unirii cu România. La 27 martie/ 9 aprilie 1918, în sala festivă a Liceului nr. 3 din Chişinău, Sfatul Ţării a votat Unirea! „Republica Democratică Moldovenească – se arăta în declaraţia adoptată –, în hotarele sale dintre Prut, Nistru, Dunăre şi Marea Neagră şi vechile ei graniţe cu Austria, ruptă de Rusia, acum o sută şi mai bine de ani, din trupul vechii Moldove, în puterea dreptului istoric şi a dreptului de neam, pe baza principiului că noroadele singure să-şi hotărască soarta lor, de azi înainte şi pentru totdeauna se uneşte cu mama sa România”.

Două treimi din numărul deputaţilor s-au pronunţat în favoarea declaraţiei. Era primul act pe drumul înfăptuirii României Mari!

În lunile următoare, regele Ferdinand a rezistat presiunilor şi nu şi-a pus semnătura pe umilitorul tratat de la Bucureşti. Spre toamnă, un al doilea imperiu – după cel al Rusiei – a intrat într-un proces de destrămare, cel habsburgic. Ceea ce, în primăvară, se înfăptuise spre Răsărit, avea să fie întregit prin procesele istorice ce vor avea loc în Nord şi la Apus. Era vorba de o desfăşurare firească, care a favorizat lupta de eliberare a popoarelor şi întregirile naţionale. Pentru românii aserviţi dominaţiei monarhiei austro-ungare se apropiaseră momentele eliberării şi, de asemenea, se apropia şi marea clipă a desăvârşirii statului unitar român.

Cea de-a doua provincie istorică, care s-a reîntrupat României a fost Bucovina, tot o parte a Moldovei, smulsă din trupul ei de către Austria habsburgică, în 1775. La 15/28 noiembrie, Congresul poporului bucovinean s-a întrunit la Cernăuţi. Preşedinte a fost ales Iancu Flondor. Lui i-a revenit să prezinte moţiunea prin care Congresul hotărâse „în numele suveranităţii naţionale... Unirea necondiţionată şi pentru vecie a Bucovinei cu România”. În aceeaşi zi, o delegaţie condusă de Flondor a plecat spre Iaşi, pentru a înmâna Regelui Actul Unirii Bucovinei cu patria-mamă.

După luni de apăsare, naţiunea română trăia, spre sfârşitul anului 1918, zile înălţătoare. Puterile Centrale erau înfrânte. România reluase armele. La 18 noiembrie/1 decembrie, avea loc solemna reintrare în Bucureştii eliberaţi a regelui Ferdinand şi a reginei Maria. Destinul a făcut ca, în aceeaşi zi, dincolo de munţi să se săvârşească ultimul act al procesului de întregire naţională. Încă de la începutul toamnei, românii din Transilvania, Banat, Crişana şi Maramureş se găsiseră într-un proces de patriotică frământare. La 29 septembrie/12 octombrie fruntaşii Partidului Naţional Român, întruniţi la Oradea, proclamaseră dreptul la „independenţa naţiunii române” şi cel de autodeterminare. La 5/18 octombrie, cu mult curaj, Alexandru Vaida-Voevod transmisese Parlamentului de la Budapesta hotărârea de autodeterminare a românilor supuşi coroanei habsburgice. În zilele de 17-18/30-31 octombrie se constituise Consiliul Naţional Român, format din reprezentanţii Partidului Naţional Român şi cei ai Partidului Social-Democrat. Consiliul a preluat guvernarea Transilvaniei. Tratativele dintre delegaţii Consiliului Naţional Român şi cei ai Consiliului Naţional Maghiar, desfăşurate la Arad la 31 octombrie-1 noiembrie/13-14 noiembrie, au oferit încă un prilej românilor de a-şi manifesta fără echivoc poziţia. „Noi nu voim să devenim din asupriţi asupritori, a spus atunci Iuliu Maniu, dar nici nu putem admite o ştirbire a teritoriului românesc”. Tot el avea să rostească răspicat, când reprezentanţii români au fost rugaţi a-şi exprima poziţia definitivă, cuvintele „rupere totală”.

Consiliul Naţional Român a hotărât convocarea unei Mari Adunări Naţionale, căreia urma să-i revină decizia finală. Ca şi în mai 1848, la Blaj, zeci de mii de români au luat, de data aceasta, calea Albei Iulii, unde s-a desfăşurat la 18 noiembrie/1 decembrie 1918 adunarea preconizată. „Vin, tot vin, ca puhoaiele verii, cuprind oraşul de jos, îl înecă cu cântece şi chiote, cu fâlfâire de steaguri tricolore, cu vuet de pasuri şi urcă cu toţi spre poarta lui Mihai Viteazul, în faţa căreia e o mare de feţe, de drapele şi de căciuli încetinate: moşnegi, flăcăi, fete şi copii, preoţi şi preotese, ţărani şi muncitori, intelectuali şi orăşeni”, descrie unul din martori atmosfera neuitatei zile. Deschisă de Ştefan Cicio Pop, alegând drept preşedinte pe bătrânul, dar vajnicul luptător Gheorghe Pop de Băseşti, adunarea a ascultat apoi discursul lui Vasile Goldiş. „Să jurăm credinţă de aci înainte numai naţiunii române, a spus el, dar tot atunci să jurăm credinţă şi civilizaţiunii umane”. Goldiş a dat citire hotărârii, în care, la primul punct , se proclama: „Adunarea Naţională decretează Unirea românilor din Transilvania, Banat şi Ţara Ungurească şi teritoriile locuite de ei cu România”.

Luând cuvântul, la rândul său, Iuliu Maniu a declarat că neamul românesc trebuia să fie „sentinela trează şi conştientă a civilizaţiei omeneşti”. „Adevărul ce ne călăuzeşte acum, a adăugat el, e că singura noastră forţă, care ne poate ţine în viitor, e aceea provenită prin unirea tuturor românilor”. A fost ales un Mare sfat naţional, alcătuit din 212 membri, şi s-a constitut Consiliul dirigent, prezidat de Maniu, căruia avea să-i revină cârmuirea până la definitiva întrupare cu statul român. Se încheia astfel ultimul act al desăvârşirii unificării statale a naţiunii române. Zi de fericită amintire, ziua de 1 decembrie a fost firesc aleasă ca zi naţională, ea întruchipând momentul de încheiere a unui îndelungat proces istoric. România Mare, până atunci o năzuinţă şi un vis, devenise o realitate!

În anii următori, România avea să trăiască un proces de înmănunchiere a tuturor provinciilor româneşti. Statul unitar avea să fie desăvârşit pe plan politico-administrativ, tot aşa cum lucrul fusese înfăptuit în anii următori dublei alegeri din 1859. Cea mai amplă reformă agrară din istoria ţării şi introducerea votului universal aveau să contribuie la sudura noii realităţi geopolitice. Ca simbol al desăvârşirii acesteia, avea să fie adoptată, în 1923, noua Constituţie, care a evidenţiat caracterul unitar al statului, faptul că toţi românii alcătuiau o entitate şi că ajunseseră la un moment de supremă împlinire a năzuinţelor lor. Anul 1918 stătuse la temeiul marelui pas istoric pe care-l străbătuseră românii. Amintirea sa ar trebui să rămână vie pentru veşnicie!

Ne-am dus să vedem cum înfloreşte ţara

Noi am împlinit Marea Unire

Mioara IORDACHE

„M-am hotărât să plec şi eu la marele praznic al neamului. Am mers mai mult pe jos decât cu trenul. Veneau noroade din toate satele Sălajului cântând „Deşteaptă-te române” şi „Ardealul, Ardealul ne cheamă”. Am trăit cele mai înălţătoare clipe ale vieţii mele. N-am să le uit până voi închide ochii. N-aş vrea să le uite nici cei de astăzi şi din viitor... eu aştept să vină la mine cât mai mulţi tineri să le spun, nu din cărţi, ci din cartea trăită a vieţii mele care ştie ce înseamnă dragostea de ţară şi de pământul părinţilor noştri”. Mărturia lui **Ioan Marincaş** din Crişteleac, judeţul Sălaj, alături de cele ale altor participanţi, descrie entuziasmul, hotărârea cu care sute de tineri – pe atunci – şi mai vârstnici au înţeles să manifeste pentru frumoasa şi grandioasa împlinire a neamului. Sălăjenii, patrioţi adevăraţi şi buni gospodari, nu puteau sta deoparte la scrierea actului de naştere a statului naţional unitar român. „În dimineaţa zilei de 1 decembrie s-a făcut un timp frumos cu un soare strălucitor şi cu un cer senin. Din toate părţile au început mii de oameni să pătrundă în toate străzile oraşului, care iarăşi încolonaţi au defilat în faţa sediului C.N.R.C. Aceste coloane înaintau spre cetate prin poarta lui Mihai Viteazul, unde fâlfâiau două steaguri naţionale şi de acolo spre Câmpul lui Horea şi spre Sala Unirii. Apoi, s-a decretat Unirea. A fost un entuziasm care nu se poate descrie, cu urale de „Trăiască România Mare!”. Ţin să arăt că românii adunaţi pe Câmpia Libertăţii din Blaj, în 1918, au cerut şi au strigat „Noi vrem să ne unim cu Ţara!”, iar noi, cei adunaţi pe Câmpul lui Horea la Alba Iulia am consfinţit adevărata Unire pe veci”. (**Petre C. Micu**, comuna Ileanda, judeţul Sălaj).

Printre tinerii participanţi la Marea Unire a fost şi **Nicolae Ciocian** din Bobota. Deşi înaintat în vârstă, îşi amintea, în 1983, cu exactitate acele zile înflăcărate: „În gara Zalău, pe peron era adunată o mare mulţime de oameni din diferite sate. Aici ne-a vorbit cu mare patos avocatul. dr. Alexandru Aciu despre însemnătatea adunării de la Alba Iulia, care şi-a început cuvântul cu următoarea chemare: „Cei care pleacă la Alba Iulia, toţi pe lângă mine roată!”. S-a urcat pe o masă şi cu un glas de tunet a început înflăcăratul discurs, în urma căruia s-a cântat „Tricolorul”. Apoi a explicat mulţimii adunate simbolul şi însemnătatea „Tricolorului”... Noi, ţăranii sălăjeni eram aşezaţi la Alba Iulia pe Câmpul lui Horea, martirul ţărănimii. Acolo ne-a vorbit despre întregimea neamului nostru neuitatul Iuliu Hossu într-o înflăcărată chemare către mulţime, pe care n-am s-o uit”.

Şi din comuna Buciumi au plecat mai mulţi săteni la Alba Iulia. La întrebarea de ce? **Ambroziu Demble** a răspuns: „Pe noi ne frământa atunci dorinţa de unire, speram şi credeam în aceasta pentru că gândeam că vom fi liberi şi vom avea şi noi pământul nostru şi drepturi egale cu toţi. Aici, pe Valea Almaşului, am avut un mare animator al poporului, un bun orator şi organizator, protoporul Vasile L. Pop, care alături de preotul din Buciumi, Cornel Oţel şi Tap Schie, precum şi mulţi alţii am pornit spre Alba Iulia prin Ciucea. Ne-am dus la Alba Iulia să vedem unde au fost traşi pe roată martirii neamului Horea, Cloşca şi Crişan. Şi apoi, de ce ne-am dus? Ne-am dus să vedem şi să auzim cum înfloreşte ţara. O aşa bucurie nu se poate pogorî peste om de două ori în viaţă”.

Din comuna Creaca, satul Lupoaia, îşi amintea **Ioan Breban,** au plecat cinci bărbaţi. „Din comuna noastră am mers la Alba Iulia cinci bărbaţi. Până la Jibou pe jos, doar învăţătorul invalid de război, Ioan Micu, a fost dus cu căruţa. El ni l-a arătat pe George Pop de Băseşti pentru prima dată. Bătrânul era cuprins de o eşarfă tricoloră, iar prezenţa sa a îmbărbătat pe toată lumea. Cântecele patriotice nu mai conteneau. Târziu în noapte, undeva, când trenul pornea din staţie, s-a tras în vagoane. Ion Arion, ciuruit de gloanţe lângă vagonul nostru, ţinea drapelul. Trenul s-a oprit, garda a fost dezarmată şi am înţeles cu toţii că evenimentul se petrecuse în gara Cucerdea – Războieni. La Alba Iulia am fost primiţi de studenţi şi fanfara lor care cânta un cântec frumos. În jurul orei 12, când s-a aflat că s-a semnat „Unirea Transilvaniei cu România”, mulţimea a izbucnit în aplauze şi aruncând cu căciulile în sus a strigat „Trăiască România Mare!” Fanfarele cântau, clopotele catedralei nu mai conteneau să bată. Bucuria noastră era nemărginită. Ajunşi acasă am explicat poporului adunat ce s-a hotărât la Alba Iulia. Ne-am făcut şi un drapel tricolor şi-am depus jurământul. Din garda la Drapel făceau parte Vasile Rus, Gheorghe Mureşan şi Ioan Pachioli”.

Profesorul **Leontin Gheorgoriu**, care făcea parte dintr-un colectiv de încartiruire, îşi amintea: „Încă din seara de 29-30 noiembrie m-am străduit să-i cazez pe delegaţi. Au venit şi reprezentanţi din localităţi din afara hotarelor de azi ale ţării, pe care nu se conta. Am încartiruit în sectorul meu nişte oarecare Dunca şi Naghi din Csenger Ujfalu, pe cineva cu numele de Matyas din Atyn şi alţii vreo opt, care nu ştiau româneşte, însă simţeau româneşte şi voiau să nu se rupă de fraţii lor din România. A fost un gest care m-a impresionat adânc şi un act a cărui importanţă istorică vorbeşte de la sine. Nu-i voi uita niciodată”.

În satul Fetindia, comuna Meseşenii de Jos, trăia în 1983 ca şi atunci, în 1918, **Traian Căprariu**. El ne-a spus: „Când a sosit ceasul izbăvirii, mama nu l-a lăsat pe tatăl meu să meargă pentru că era cunoscut ca nesupus jandarmilor. Puştile pândeau de după garduri şi nu ştiai care ţi-e prieten şi care nu. Nu ştiai de unde te pândeşte moartea. Din Fetindia am plecat singur. Din Aghireş au plecat Ioan Petruca, Arsinte Matei, Vasile Buta şi Gavril Dobocan, iar din Meseşenii de Sus au participat Gligor Milaş şi Nicolae Bica, în frunte cu învăţătorul Titeron Mureşan. Ajunşi cu toţii în Zalău am fost întâmpinaţi de Iulian Andrei Domşa, avocaţii Gheorghe Pop şi Augustin Pintea, care au vorbit mulţimii. Atunci am înţeles mai bine noi şi mulţimea de ce mergem la Alba Iulia... Întorşi casă ne-a întâmpinat întregul sat cântând „Deşteaptă-te române!”, de unde se vede că în zilele acelea nici tata nu stătuse de pomană”.

Sunt câteva dintre mărturiile (consemnate în 1983) celor care la 1 Decembrie 1918 s-au deplasat la Alba Iulia ca delegaţi sau ca simpli iubitori de neam şi de ţară, sunt mărturiile câtorva dintre cei care au aflat cei dintâi că marea Unire s-a împlinit.

Universitatea *Spiru Haret* din Bucureşti,
acreditată prin Legea nr. 443/5 iulie 2002,
publicată în Monitorul Oficial al României nr. 491/09.07.2002,
anunţă scoaterea la concurs a următoarelor posturi didactice vacante:

I. FACULTATEA DE JURNALISM, COMUNICARE ŞI RELAŢII PUBLICE

CATEDRA DE JURNALISM, COMUNICARE ŞI RELAŢII PUBLICE

Profesor,	poz. 6,	– Introducere în ştiinţele comunicării; – Tehnici de comunicare şi informare.

II. DEPARTAMENTUL PENTRU PREGĂTIREA PERSONALULUI DIDACTIC

Conferenţiar,	poz. 9,	– Pedagogie I (Fundamentele pedagogiei, teoria şi metodologia curriculumului); – Pedagogie II (Teoria şi metodologia instruirii şi evaluării);
Conferenţiar,	poz. 12,	– Pedagogie I (Fundamentele pedagogiei, teoria şi metodologia curriculumului); – Didactica specialităţii;
Conferenţiar,	poz. 13,	– Psihologia educaţiei; – Pedagogie I (Fundamentele pedagogiei, teoria şi metodologia curriculumului);
Lector,	poz. 40,	– Instruire asistată de calculator;
Asistent,	poz. 44,	– Pedagogie I (Fundamentele pedagogiei, teoria şi metodologia curriculumului); – Pedagogie II (Teoria şi metodologia instruirii şi evaluării).

Înscrierea la concurs se face cu respectarea condiţiilor prevăzute în Legea Învăţământului nr. 84/1995, republicată, cu modificările şi adăugirile ulterioare, Legii nr. 128/1997 privind statutul personalului didactic din România, a Cartei Universităţii *Spiru Haret* şi a Hotărârilor Senatului Universităţii *Spiru Haret* din 10.XI.2008.

Relaţii la telefoanele: 021.314.00.75; 021.314.00.76; 021.314.39.00, interior 190

PREŞEDINTE ŞI RECTOR,
Prof. univ. dr. Aurelian Gh. Bondrea

CANCELAR GENERAL,
Conf. univ. dr. Cornel Codiţă

ŞEF BIROU CONCURSURI,
Ec. L. Stângaciu

(Urmare din pag. 1)

„Alba Iulia” și „Trianon”, în lumina dreptului internațional

Considerând că Europa repetă astăzi nejustificat istoria anilor 1933-1939, ne-am gândit să repunem în discuție, cu referire la România, țară prin tradiție obiect al agresiunii, câteva dintre problemele care au frământat popoarele și au impus marilor personalități politice mondiale ale anilor 1918-1920, eforturi de definire și soluționare. În primul rând, discutarea sub aspect juridic a raporturilor dintre „Alba Iulia” și „Trianon” care tind să constituie o falsă problemă actuală. (...) De aceea, ne-am încumetat, de pe poziția istoricului, să ne lărgim puțin sfera de investigație, în domeniul dreptului internațional, cu speranța că vom reuși să deturnăm atenția juriștilor, chiar și a celor „de boutique”, spre probleme de interes general, care, nerezolvate, pot avea consecințe ireparabile și că vom pune, în același timp, la dispoziția celor ce astăzi reprezintă cupola de decizie a lumii, câteva repere utile pentru soluționarea, să zicem, a unor crize reale sau potențiale, repere ce au ghidat cândva efortul de analiză, decizie și acțiune al predecesorilor lor.

„**Declarația drepturilor popoarelor din Rusia**”, dată la 14/28 noiembrie 1917 de Consiliul Comisarilor Poporului al recentei puteri sovietice, care prevedea dreptul la autodeterminare până la constituirea de state independente al popoarelor subjugate de țarism, a fost un slogan bolșevic, fără substanță, cei care i-au dat crezare fiind declarați imediat contrarevoluționari de I. V. Stalin, comisarul sovietic pentru respectivele popoare. Dar oare cuvintele adresate de președintele Woodrow Wilson (1913-1921) Congresului SUA, la 11 februarie 1918, când noțiunea de „apărător al libertății și democrației” încă nu se confundase cu aceea de „jandarm”, să nu mai aibă astăzi aceeași semnificație pentru senatorii care ne tot amenință când încercăm să ne reevaluăm personalitățile istorice? „**Aspirațiile naționale ale popoarelor trebuie să fie respectate; în viitor, popoarele nu trebuie să mai fie dominate și guvernate decât de propriul lor asentiment. Autodeterminarea nu este o simplă frază. Ea este un principiu imperativ pe care, în viitor, oamenii de stat nu-l vor ignora decât în detrimentul lor**”!

„Guvernul Austro-Ungar, pentru a salva imperiul Habsburgilor în ajunul derutei sale militare și al descompunerii sale politice, lansează, concomitent cu cererea sa de pace adresată președintelui Wilson, ideea unei federalizări a monarhiei dualiste.

Comitatele reunite ale Naționalităților oprimate din Austro-Ungaria, având în vedere că este vorba de existența lor națională, denunță opiniei publice mondiale acest act de ipocrizie diplomatică.

Minciuna a prins glas și atunci, magnați promotori ai „ungarizării” transformând Ungaria regalistă și habsburgică în republicană și „antantofilă” (1 noiembrie 1918), dar nu au reușit să păcălească pe nimeni cum că „**Ungaria autocrată de ieri – Ungaria grofilor și a nemeșilor, siluitoare de cunoștințe, a devenit peste noapte ... paradisul naționalităților și marea nedreptățită a războiului mondial” (Milton Lehner). În mare grabă atunci, trăda V.I. Lenin, „Guvernul burghezo-conciliatorist și-a dat el însuși demisia, a început el însuși tratative cu comuniștii, cu tovarășii unguri, care se aflau în închisori, și a recunoscut el însuși că nu există altă soluție decât trecerea puterii în mâna poporului muncitor**”. Altă soluție pentru păstrarea teritoriilor popoarelor subjugate, evident! Pentru că, adus în mare grabă de la Moscova, din anturajul lui Lenin, Bela Kun, originar din Transilvania, a proclamat Republica Ungară a Sfaturilor, a încheiat un tratat cu Rusia Sovietică, prevăzând graniță comună pe Carpații Orientali, și a atacat Slovacia, apoi România la 25 martie 1919. Zdrobirea bolșevismului în Europa Centrală de către trupele române a făcut însă ca nemeșimea, fostă prohabsburgă, fostă „antantofilă” și „europeană”, fostă „sovietică” să devină peste noapte, de dragul teritoriilor râvnite, „fascistă”, în frunte cu cel ce se proclama primul „fascist” al Europei, amiralul fără flotă, Miklos Horthy. Proaspăt izbăvit de bolșevism, prin sacrificiile românilor și slovacilor, Horthy cerea, la 26 iulie 1920, mandat din partea Antantei pentru apărarea continentului de amenințarea sovietică, de către Ungaria, pe aliniamentul Carpații, argumentând, între altele, că armata Cehoslovaciei era incapabilă să apere trecătorile Carpaților Păduroși. Iritat, șeful misiunii militare franceze de la Praga, generalul Maurice César Joseph Pellé raporta: „**Ungurii sunt hotărâți să restabilească vechile hotare ale țărilor (din epoca dualismului – n.n.). Singurul mijloc de a-i dezarma este de a ocupa efectiv Ungaria printr-o intervenție militară, așa cum s-a făcut în Germania**”. Noua Europă nu se putea manifesta însă decât democratic. Soluția a fost vegherea respectării noilor principii ale dreptului internațional vizând manifestarea liberă a voinței popoarelor eliberate. Astfel încât, marile puteri, abținându-se (atunci – n.n.) de la orice fel de intervenție în casa altuia, popoarele au decis cu rapiditate: adunarea reprezentativă convocată la Turcinsky Sv. Martin, la 29 octombrie 1918 de Consiliul Național Slovac, a votat, în unanimitate independența și unirea Slovaciei cu Cehia; la 14 noiembrie, la Praga, Adunarea Națională consfințea ca act de voință al slovacilor și cehilor nașterea Republicii Cehoslovace cu Thamaš Garrigue Masaryk în funcția de președinte; la 17 octombrie 1918, reprezentanții tuturor slavilor de sud-vest (sârbi, croați, sloveni și bosnieci) alegeau, la Zagreb, Consiliul Național Iugoslav, care a numit guvernul provizoriu, a proclamat Statul național independent și suveran al sârbilor, croaților și slovenilor (29 octombrie); la 24 noiembrie, Vecea (Adunarea populară) a votat unirea noului stat cu Serbia, urmată fiind de skupstinile populare din Vojvodina (25 noiembrie) și Muntenegru (26 noiembrie); la 30 octombrie 1918, în Austria, asumându-și întreaga putere și responsabilitate, Adunarea Națională Provizorie a delegat Consiliul de stat și a format noul guvern, încredințând mandatul lui Karl Rennevoi, la 12 noiembrie 1918 s-a proclamat Republica Ungară, Consiliul Național Ungar alegându-l în funcția de președinte pe Károlyi Mihaly.

În acest context, **uzitând de dreptul la autodeterminare recunoscut popoarelor** și urmând drumul deschis de frații basarabeni, care proclamaseră unirea cu Țara la 27 martie/ 9 aprilie 1918, poporul român din Bucovina, Transilvania, Banat și „Partium” (teritoriile românești dintre Carpații Occidentali și Tisa) și-a desfășurat și el, în conformitate cu normele și principiile de drept internațional recunoscute, acțiunea proprie pentru independență și unitate statală.

Alba Iulia. Exercitarea unui drept inalienabil

Perfect integrat așadar valului revoluționar și aspirațiilor democratice care animau societatea în statele Europei centrale și răsăritene, inclusiv în Austria și Ungaria, în „primăvara națiunilor”, poporul român autohton în Bucovina, Transilvania, Banat, Crișana, Maramureș, Sătmar etc. și-a exercitat în 1918 **un drept fundamental, în conformitate cu principiile de drept al popoarelor, recunoscute și în acțiune pe plan internațional**. Respingând propunerile ungare, de aceeași factură cu cele făcute anterior de Casa de Habsburg, românii au decis și ei, ca și popoarele slave asuprite, să uzeze de dreptul lor de a-și alege singuri soarta.

La 15 noiembrie, CNRC a promulgat ceea ce am numit astăzi „**legea electorală**” – coloana vertebrală a oricărei democrații autentice – adică **regulamentul pentru alegerea deputaților Adunării Naționale a Românilor**. Precizându-i-se caracterul **reprezentativ, consultativ**, și implicit de **constituantă**, **Adunarea Națională** a fost convocată, prin anunțul din 20 noiembrie, pentru data de 1 decembrie 1918, la Alba Iulia. În număr de 1.228, delegații au fost aleși **în mod democratic**, în cadrul **circumscripțiilor electorale locale** sau ai organizațiilor tuturor partidelor politice, asociațiilor și organismelor economico-financiare, culturale, religioase și militare, primind, fiecare, **mandatul susținerii Unirii „acestor oameni și a teritoriilor locuite de dânșii cu România**”. Pentru protejarea și susținerea delegațiilor, peste 130.000 de locuitori ai tuturor localităților românești cuprinse între Tisa și arcul carpatic s-au deplasat la Alba Iulia, constituindu-se într-o uriașă **adunare de obște reprezentativă,** care **a certificat decizia de unire, în conformitate cu principiul autodeterminării,** drept **autentic act de voință națională.**

Conform mandatului încredințat, președintele Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia, Gheorghe Popa de Băsești, a declarat, în Cuvântul de deschidere, Adunarea, drept, „**CONSTITUANTĂ ȘI DESCHISĂ**”, fapt ce a îndreptățit-o, conform tuturor normelor de drept recunoscute, să adopte, ca act juridic, istorica „**Declarație de Unire cu Țara**”. În lectura lui Vasile Goldiș, aceasta făcea cunoscut că „adunarea națională a tuturor românilor din Transilvania, Banat și Țara ungurească (teritoriile românești dintre Tisa și Carpații Occidentali – n.n.), adunați prin reprezentanții lor îndreptățiți la Alba Iulia în ziua de 18 noiembrie / 1 decembrie, decretează unirea acelor români și a tuturor teritoriilor locuite de dânșii cu România. Adunarea națională proclamă îndeosebi dreptul inalienabil al națiunii române la întreg banatul cuprins între râurile Mureș, Tisa și Dunăre”.

Votul în unanimitate al delegațiilor a constituit **baza juridică**, **legalizarea actului**, enunțat de președintele Gheorghe Pop de Băsești: „**Adunarea Națională a poporului român din Transilvania, Banat și părțile Ungare (Partium – n.n.) a primit rezoluțiunea prezentată prin Vasile Goldiș în întregimea ei și astfel unirea acestei provincii românești cu țara mamă ... este pentru toate veacurile decisă**!”

Adunarea Națională, având caracter de Constituantă, **fiind organ legislativ și al suveranității naționale** pentru poporul român trăitor în Ardeal, Banat, Crișana, Sătmar, Maramureș etc., hotărârile sale au avut **putere de lege**, păstrându-și până astăzi, în conformitate cu principiile de drept internațional în baza cărora au fost adoptate, o importanță covârșitoare și de netăgăduit sub aspect juridic și politic. Ele au fost grupate pe genuri de probleme, de primă urgență fiind cele ce consfințeau Unirea cu Regatul României ca decurgând din dreptul inalienabil al națiunii române de a decide soarta sa și a teritoriului moștenit de la înaintași. **Formând izvorul de drept al dreptului constituțional român**, aceste hotărâri au fost **ratificate** prin „**Legea de unire**”, votată în unanimitate de **prima Adunare Constituantă a României întregite, sancționată la 31 decembrie 1919** de rege și publicată în Monitorul Oficial nr. 206 din 1 ianuarie 1920. Din punct de vedere **juridic**, așadar, Unirea teritoriilor românești din fosta monarhie dualistă cu patria-mamă, decretată de Adunarea Națională Constituantă de la Alba Iulia, necondiționat, în baza dreptului inalienabil al românilor din respectivele teritorii la autodeterminare și suveranitate națională, a fost cu 1 an și șase luni anterioară semnării tratatului de pace româno-ungar, un act legiferat, legalizat. **Un acord încheiat între două entități suverane**, deoarece Regatul României, ca stat suveran, nu a făcut decât să aprobe prin organul său constituțional, ca și în cazul Basarabiei și al Bucovinei, decizia luată de Constituanta românilor din Banat, Transilvania și Partium, teritorii ce-și redobândiseră **suveranitatea**. Din momentul sacționării „Legii de unire”, similar situației din celelalte state europene reunificate, provinciile care decretaseră Unirea cu Țara au încetat să mai finanțeze în calitate de corpuri politice suverane, devenind **părți integrante** ale teritoriului Regatului României.

De menționat că întregul proces a fost **legalizat** sub **aspect juridic** și de **deciziile similare ale minorităților alogene** (parțial ungurii, sașii, șvabii, secuii, evreii, țiganii etc. în totalitate) care, consultate, au subscris prin hotărâri luate în cadrul unor adunări cu caracter plebiscitar juridic recunoscute.

Drept urmare, Tratatul de pace de la Trianon (4 iunie 1920), cu corectivele teritoriale în defavoarea românilor, impuse de interesele regionale ale marilor puteri, nu a făcut decât să **consacre acceptul Ungariei** în calitate de stat succesor al defunctului imperiu dualist, față de acordul încheiat și legiferat între două părți contractante suverane.

TRIANON sau consacrarea juridică

Privită în lumina dreptului internațional, Adunarea de la Alba Iulia, având caracter național și reprezentativ, prezintă valoarea unui adevărat **plebiscit** menit să permită manifestarea **voinței colective** – fundamentul cel mai puternic și titlul de drept de necontestat al unei formațiuni statale. Or, astfel calificată pe plan juridic internațional, Adunarea apare, într-adevăr, ca o formă de consultare populară neprescrisă de vreun act juridic internațional, având o valoare sporită în ordinea morală și juridică față de simpla consultare la o zi determinată și impusă printr-un angajament prealabil.

Caracterul de drept public al Adunării de la Alba Iulia nu este precizat prin Rezoluția de unire a acestei adunări; se desprinde însă cu claritate **din dispozițiile cuprinse în articolele II și IX relative la autonomia provizorie și la instituirea Marelui Sfat Național**, a cărui competență era stabilită în articolele IX. Acest organ, înzestrat cu toate atributele suveranității naționale, urma să-și exercite aceste atribuții până la întrunirea Constituantei.

Caracterul de drept public al Adunării de la Alba Iulia a fost în întregime admis și de dreptul internațional public, de Conferința de pace și de stipulațiile tratatelor de pace.

De aceea, Conferința Păcii de la Paris nu a fost în situația de a „crea” un stat român întregit. Acesta fusese deja realizat ca operă a națiunii române. **Conferința a fost chemată să dea doar consacrare juridică internațională noului statut teritorial și politic al statului român, prin recunoașterea în speță a principiului naționalităților și al autodeterminării popoarelor**.

Tratatul de la Trianon, din 4 iunie 1920, între „Puterile Aliate și Asociate”, pe de-o parte, și Ungaria, pe de altă parte, a fost inspirat de principiul călăuzitor ce a stat la baza tuturor tratatelor de pace – **principiul naționalităților**. Și cum Ungaria era și ea, în cadrul Imperiului dualist, un mozaic de naționalități, în care națiunea maghiară nu avea majoritatea, era **natural și logic**, prin clauzele teritoriale stipulate, ca tratatul de pace să-i schimbe radical fizionomia geografică și să desăvârșească opera de creare sau întregire, pe baze naționale a statelor succesoare.

De aici seria textelor prin care **Ungaria „renunță la toate drepturile și titlurile” asupra teritoriilor „situate în afară de noile frontiere ale Ungariei”, în „favoarea statelor cesionare**” (Tratatul de la Trianon, partea a II-a, articolul 27), și stipularea din articolul 45 că „**Ungaria renunță la toate drepturile și titlurile asupra teritoriilor vechii monarhii austro-ungare, situate dincolo de frontierele Ungariei, ca făcând parte din România**”.

Frontierele României au fost fixate formal după criteriul **etnic** la zi, urmare a politicii de maghiarizare din ultimele decenii și nu conform vechilor hotare istorice și Declarației de la Alba Iulia, **după care România ar fi trebuit să se întindă peste întreg teritoriul cuprins între Tisa și Nistru”. (Emil Hasaș).**

Linia frontierei de stat dintre România și Ungaria a fost hotărâtă de „Comisia teritorială” a Conferinței de Pace, fără consultarea României și fără participarea ei. „**La Trianon i s-a atribuit României un teritoriu mai mic decât acela la care ea avea dreptul conform principiului etnicității, decretat de președintele Wilson**” – recunoștea istoricul american Milton G. Lehrer.

Chiar și în aceste condiții, întrunit în luna august 1920 în scopul ratificării Tratatului, parlamentul ungar a scandat „Ném, ném sóha!” (Nu, nu, niciodată!”), decretând 4 iunie zi de doliu național, România „**actualmente și în viitorul apropiat drept principalul nostru dușman**” și constituind „brigăzile de luptă pentru învierea Ungariei milenare”, cărora arhiducele Iosif de Habsburg le-a înmânat drapelele de luptă cu îndemnul: „**Doresc ca acest drapel să-l împlântați cât mai curând în crestele Carpaților nordici și să-l duceți glorios până la Adriatica**”. În săptămânile următoare, Comandamentul superior horthyst a pregătit planul a la longue de agresare a României vizând, după Némes Dézsö: 1) încercuirea diplomatică a României (vezi lozinca „România, stat izolat”!); 2) pregătirea ideologică a populației (ungurești și secuiești din Transilvania); 3) consolidarea economică a Ungariei în defavoarea României; 4) creșterea prestigiului Ungariei pe plan internațional, pe toate căile; 5) intensificarea activității organizațiilor iredentiste ale minorităților de pe teritoriul României.

O Europă lucidă, Europa tratatelor democratice de pace, s-a exprimat atunci prin vocea președintelui Alexandre Millerand: „**Nu încape nici o îndoială că revizioniștii nu urmăresc altceva decât fărâmarea României și Iugoslaviei, întărirea Germaniei prin noi teritorii, împingând hotarele ei spre est și sud, înconjurând noi teritorii poloneze, cehe și austriece, o Ungarie restaurată în vechile ei hotare, o Bulgarie întinsă către Vest, Nord și Sud. Or, aceasta ar însemna revenirea la stările de dinainte de război, care au creat războiul mondial. Istoria nu face însă pași înapoi și oamenii cu mintea întreagă nu-și pot închipui o asemenea posibilitate, aruncând lumea într-un nou război, căci nici o țară nu va admite atingerea frontierelor sale**”. Într-adevăr, uitarea concluziilor de atunci a reaprins flacăra războiului în Europa de Sud-Est. Or, dacă Europa, prinsă cu alte probleme, gen libertatea individului, a uitat de drepturile și libertatea popoarelor, este cazul ca măcar noi, cei ce au beneficiat de întregul său sprijin, în numele drepturilor imprescriptibile proclamate la începutul veacului care s-a petrecut, să-i mai aducem, din când în când, aminte!

(Urmare din pag. 1)

Recunoașterea internațională a realizării Unității Naționale a României

Dezideratele principale ale României au fost cuprinse în Memoriul intitulat *România în fața Conferinței de pace. Revendicările sale teritoriale*, redactat în limbile franceză și engleză și remis Consiliului șefilor de guvern și miniștrilor de Externe ai Puterilor Aliate (*Consiliul celor zece*) la 1 februarie 1919. Cu acel prilej, Ion I.C. Brătianu a declarat că vorbește în numele dreptului României la unitate națională; a făcut expuneri detaliate asupra actelor de unire cu România a Basarabiei, Bucovinei, Transilvaniei, Maramureșului și Banatului, subliniind că noile frontiere ale statului român întregit, delimitat în linii generale prin înseși hotărârile de unire din 1918 de la Chișinău, Cernăuți și Alba Iulia, asigurau cadrul politic, național-administrativ și economic pentru dezvoltarea națiunii române. Drept urmare, Conferința era chemată să recunoască *de jure* noul statut teritorial al României, așa cum fusese el stabilit prin hotărârile de autodeterminare ale națiunii române din 1918. Șeful delegației române a dat apoi explicații detaliate cu privire la aceste hotărâri și a răspuns la interpelări.

„Dacă ar fi fost vorba de a aplica, cu o rigoare absolută, principiul grupului lingvistic și etnic – se arăta în Memoriu –, România ar fi trebuit să reclame, fără contestație posibilă, unirea cu sutele de români, de limbă, obicei și inimă, care locuiesc în grupuri compacte pe țărmul stâng al Nistrului și dincolo de Bug, până la Nipru. Ar fi trebuit să revendice sute de mii de români stabiliți dincolo de Dunăre, în Serbia, între văile Timocului și Moravei, mai bine de 100.000 pe malul bulgăresc al Dunării, satele românești împrăștiate în Câmpia Ungurească până la Tisa, în mai multe provincii ale imperiului țarilor și până în îndepărtata Siberie… Dar, România nu cere intrarea în unitatea românească a tuturor acestor populații de dincolo de Dunăre, de Nistru și de Tisa, nici chiar a acelora de care nu e despărțită decât de lărgimea cursului unei ape. România cere numai tuturor statelor vecine de a arăta aceeași moderație și de a face aceleași sacrificii în interesul păcii, al liberei dezvoltări și al progresului economic al Europei”.

Tratatul de pace dintre Germania și Puterile Aliate și Asociate, semnat la 28 iunie 1919, în Galeria Oglinzilor din Palatul Versailles, era primul dintre tratatele de pace încheiate la sfârșitul Marelui Război. Din partea României, acest tratat a fost semnat de Ion I.C.Brătianu și generalul Constantin Coandă.

România, ca și celelalte puteri aliate mici, nu a participat la elaborarea Tratatului de pace cu Germania, marile puteri hotărând între ele asupra prevederilor acestui tratat, ignorând în mare măsură interesele celorlalte state aliate.

Semnând tratatul ce i-a fost prezentat, Germania recunoaștea „deplina valoare a oricăror tratate sau învoiri pe care Puterile Aliate sau Asociate le vor încheia cu statele ce s-au constituit sau se vor constitui în întreg sau în parte din teritoriile vechiului imperiu al Rusiei, astfel cum el exista la 1 august 1914, și a recunoaște hotarele acestor state, astfel cum ele vor fi fixate”. De asemenea, „Germania se obligă să recunoască completa valoare a tratatelor de pace și a convențiilor adiționale ce vor fi luate cu privire la teritoriile fostei monarhii a Austro-Ungariei, ale Regatului Bulgariei și ale Imperiului Otoman și să recunoască noile state înăuntrul fruntariilor ce le sunt astfel fixate”. Astfel, Germania se obliga să recunoască și hotărârile Conferinței de pace privind întregirea națională a României.

În condițiile în care o mare parte a teritoriului României fusese ocupat de Germania timp de aproape doi ani, pagubele înregistrate ridicându-se la 72 miliarde lei aur, delegația română a cerut reparațiile corespunzătoare. Marile puteri au decis ca aceste reparații să nu fie acordate decât în foarte mică măsură.

După semnarea Tratatului de pace cu Germania, Ion I.C. Brătianu a inițiat un demers comun al statelor aliate cu așa-zise „interese particulare” – Cehoslovacia, Grecia, Polonia, România, Serbia, pentru a nu se mai repeta situația ca proiectele tratatelor de pace cu Austria, Ungaria, Bulgaria și Turcia să fie elaborate fără participarea lor. Acest demers nu va fi agreat însă de Consiliul Suprem al Conferinței de pace, alcătuit din reprezentanții marilor puteri.

Tratatul de pace cu Austria, semnat la Saint-Germain-en-Laye la 10 septembrie 1919, era menit să confirme unirea Bucovinei cu România. Proiectul acestui tratat cuprindea un articol care prevedea în termenii următori obligațiile statului român față de minoritățile naționale: „România consimte la inserțiunea într-un Tratat cu principalele Puteri Aliate și Asociate a unor dispozițiuni pe care aceste Puteri le vor socoti necesare pentru a ocroti în România interesele locuitorilor ce se deosebesc prin rasă, limbă sau religiune de majoritatea populațiunii. România consimte, de asemenea, la inserțiunea într-un Tratat cu principalele Puteri Aliate și Asociate a unor dispozițiuni pe care aceste puteri le vor socoti necesare pentru a ocroti libertatea tranzitului și a aplica un regim echitabil comerțului cu celelalte națiuni” . Aceste prevederi au fost preluate și dezvoltate într-un document distinct – *Tratatul privind minoritățile naționale*.

La ședința plenară a Conferinței, din 31 mai 1919, Ion I.C. Brătianu a subliniat că încheierea păcii cu Austria nu lasă nicio îndoială asupra unirii Bucovinei cu România; totodată, el a propus modificarea unor articole care limitau suveranitatea statului român și a refuzat să accepte clauzele referitoare la tranzit și la comerțul exterior al României. În pofida caracterului lor just, cererile formulate de România n-au fost acceptate de Consiliul Suprem al Conferinței de pace.

Convingându-se că nu putea obține acceptarea poziției sale, Ion I.C. Brătianu a părăsit Parisul, iar la 12 septembrie 1919 a demisionat din funcția de premier, după ce cu două zile înainte fusese semnat Tratatul de pace cu Austria, fără participarea României și a Iugoslaviei. În urma alegerilor parlamentare din noiembrie 1919, s-a format un guvern de coaliție (guvernul „Blocului parlamentar”), prezidat de Alexandru Vaida-Voevod, noul premier preluând și conducerea delegației României la Conferința de pace.

Alexandru Vaida-Voevod a reușit să obțină o serie de modificări favorabile României, care vor fi înscrise în Tratatul de pace cu Austria și în Tratatul privind minoritățile naționale, care vor fi semnate, la 10 și la 9 septembrie 1919, din partea României, de Victor Antonescu, Constantin Coandă și Ion Pelivan. Un articol din textul inițial al Tratatului de pace cu Austria a fost modificat în sensul recunoașterii legitimității unirii Bucovinei cu România în frontierele specificate în hotărârea Congresului General al Bucovinei din 28 noiembrie 1918.

Prin **Tratatul de pace încheiat cu Puterile Aliate și Asociate,** la Neuilly sur Seine, la 27 noiembrie 1919, **Bulgaria** recunoaște și acceptă frontierele Austriei, Greciei, Ungariei, Poloniei, României, Statului Sârbo-Croato-Sloven și ale Cehoslovaciei „astfel cum aceste fruntarii vor fi fixate de către principalele Puteri Aliate și Asociate”. Astfel se confirma frontiera româno-bulgară așa cum fusese stabilită prin Tratatul de pace de la București din 1913, încheiat în urma celui de-al doilea război balcanic.

Recunoașterea oficială pe plan internațional a actului istoric de la 1 Decembrie 1918 de la Alba Iulia s-a realizat prin **Tratatul de pace între Puterile Aliate și Asociate și Ungaria,** semnat la Trianon la 4 iunie 1920.

În privința clauzei frontierelor, în concluziile asupra observațiilor delegațiilor Ungariei, președintele Conferinței, Alexandre Millerand, arăta la 6 mai 1920: „Puterile Aliate și Asociate au luat hotărârea să nu modifice în nici un punct clauzele teritoriale cuprinse în condițiile de pace”, deoarece ele s-au convins că „orice modificare a frontierelor fixate de ele ar atrage inconveniente mult mai grave decât cele pe care le denunța delegația ungară”. S-a atras, apoi, atenția că numai în urma studiilor făcute și a examinării documentelor de orice natură invocate în sprijinul tezei ungare și care au confirmat concluziile pe care le-au tras Puterile Aliate și Asociate, s-au delimitat frontierele descrise în Tratatul de la Trianon. Juristul Gheorghe Sofronie nota că „în ceea ce privește frontiera dintre Ungaria și România, ea este favorabilă celei dintâi, fiind trasată dincolo de *granița limbilor* și de hotarul istoric, care este Tisa, astfel că sate compact românești au rămas încă în teritoriul atribuit statului ungar”.

Tratatul de pace cu Imperiul Otoman, încheiat la Sèvres, la 10 august 1920, este semnat din partea României de Nicolae Titulescu și Dimitrie I. Ghica. Prin acest tratat, guvernul otoman se angaja să recunoască deplina valabilitate a tratatelor de pace și a convențiilor adiționale încheiate de Puterile Aliate și Asociate, care luptaseră alături de turci, să accepte dispozițiile care au fost sau vor fi luate cu privire la teritoriile fostului Imperiu german, ale Austriei, ale Ungariei și ale Bulgariei și să recunoască noile state în frontierele astfel fixate.

Întrucât Turcia nu a ratificat Tratatul de la Sèvres, el nu a intrat în vigoare, fiind înlocuit, de fapt, cu un nou **tratat de pace încheiat la Lausanne**, la 24 iulie 1923, împreună cu **Convenția privind regimul Strâmtorilor Bosfor și Dardanele**.

Imagine de la Sesiunea științifică omagială dedicată Marii Uniri din 1918, organizată în data de 27 noiembrie 2008

Recunoașterea unirii Basarabiei cu România printr-un tratat internațional a întâmpinat numeroase dificultăți care s-au datorat, la început, unor împrejurări complexe, cele mai importante fiind: neîncrederea principalelor Puteri Aliate și Asociate față de guvernul sovietic, considerat incapabil să-și asume obligații în numele Rusiei, și neacceptat la reglementările de pace din capitala Franței; rezervele diplomației americane, care nu dorea să participe la delimitarea frontierelor fostului Imperiu al țarilor; sprijinul acordat de Marea Britanie și Franța în timpul războiului civil rușilor albi, care emiteau pretenții asupra Basarabiei.

La 28 octombrie 1920, s-a încheiat, la Paris, Protocolul privind recunoașterea *de jure* a unirii Basarabiei cu România între Marea Britanie, Franța, Italia și Japonia, pe de o parte, și România, pe de alta. Primul articol al acestui document consemna: „Înaltele Părți Contractante declară că recunosc suveranitatea României asupra teritoriului Basarabiei, cuprins între frontiera actuală a României, Marea Neagră, cursul Nistrului de la gura sa până la punctul unde este tăiat de vechiul hotar dintre Bucovina și Basarabia, acest vechi hotar”. Protocolul de la Paris din 28 octombrie 1920 mai prevedea: „Înaltele Părți contractante vor invita Rusia să adere la Tratatul de față, de îndată ce va exista un guvern rus recunoscut de ele. Ele își rezervă dreptul de a supune arbitrajului Consiliului Societății Națiunilor toate chestiunile care ar putea fi ridicate de guvernul rus cu privire la detaliile acestui Tratat, fiind bine stabilit că fruntariile definite de acest Tratat, precum și suveranitatea României asupra teritoriilor pe care le cuprinde nu vor putea fi puse în discuțiune”.

*

Întreaga problematică a recunoașterii internaționale a Marii Uniri a românilor din 1918 relevă un fapt indubitabil: România întregită nu este o creație artificială a tratatelor de pace din 1919-1920, o „plăsmuire monstruoasă” a Versailles-ului, cum s-a repetat în perioada interbelică, dar, și mai târziu, cu prelungiri până în zilele noastre, de către propaganda revizionistă sovietică/rusă, ungară și bulgară.

„Unirea național-politică, de la anul 1918, nu se cuvine să fie înfățișată, nici măcar în parte, ca un *dar*, coborât asupra neamului românesc din încrederea și simpatia lumii civilizate, nici ca o alcătuire întâmplătoare, răsărită din greșelile dușmanilor de veacuri. Chiar dacă asemenea greșeli nu s-ar fi săvârșit niciodată împotriva românilor subjugați de-a lungul veacurilor de stăpânirea ungurească austriacă sau rusească, stăpânirile acestea nedrepte ar fi trebuit să se dezumfle și (să se) micșoreze îndată ce dreptul tuturor popoarelor de a-și croi soarta după buna lor pricepere a izbutit a se înălța la treapta de putere hotărâtoare în noua întocmire a așezământului de pace europeană”.

Marea Unire în Parlamentul României

Prof. univ. dr. Gheorghe SBÂRNĂ

Anul 1918, prin cele trei momente istorice ale unirii teritoriilor româneşti aflate sub stăpânire străină cu patria mamă, a încununat eforturile, strădaniile şi sacrificiile, pe care generaţii succesive, de-a lungul vremii, le-au făcut pentru ca românii să poată trăi sub cupola aceluiaşi stat unitar. S-au pus atunci, după cum nota Lucian Blaga, „temeliile unui alt Timp", ce îşi deschidea calea „prin puterea destinului".

Suita cuvântărilor consacrate înfăptuirii şi semnificaţiilor desăvârşirii unităţii naţionale a fost deschisă de lucrările celui dintâi Parlament al României întregite, întrunit la 20 noiembrie 1919 în sala Ateneului Român. Într-o atmosferă înălţătoare, izvorâtă din bucuria marii împliniri a idealului naţional, regele Ferdinand a prezentat Mesajul Tronului care evidenţia satisfacţia deplină de a se afla pentru prima dată în mijlocul reprezentanţilor din vechiul Regat, Basarabia, Bucovina, Ardeal, Maramureş, Crişana şi Banat, „unite pentru vecie cu Statul Român": „Gândul nostru cel dintâi – afirma suveranul – trebuie să fie la cei care prin truda, prin vitejia şi prin jertfele lor, au luptat pentru întregirea neamului".

Într-un amplu şi memorabil discurs, fostul prim-ministru Ion C. Brătianu adâncea semnificaţia istorică a momentului Unirii, „fiindcă pe deasupra fiinţei şi a chipurilor, şi-a celora de la guvern şi a celora din această incintă, văd în faţa mea pe toţi acei care pentru această mare realizare au muncit, s-au jertfit, pe toţi acei care au crezut în înfăptuirea pe care noi trebuie să o întărim şi de care trebuie să se bucure şirurile generaţiilor ce vin".

Un moment de mare însemnătate al activităţii reprezentanţilor aleşi de naţiune a fost înscris în ziua de 29 decembrie 1919, când Parlamentul României întregite a ratificat actele Marii Uniri.

Existenţa după 1918 a mai multor date importante care marcau treptele Unirii, în direcţia desăvârşirii statului naţional unitar, începând cu 24 Ianuarie 1859 şi încheind cu 1 Decembrie 1918, a făcut ca un grup de deputaţi să iniţieze un proiect de lege privitor la stabilirea sărbătorii naţionale pentru toate unirile române.

În *Expunerea de motive* la acest proiect de lege, prezentat spre dezbatere Adunării Deputaţilor, în şedinţa din 5 februarie 1920, se arăta că ziua de 24 ianuarie a început să fie sărbătorită încă din perioada când a avut loc Unirea Principatelor, iar generaţiile care au urmat *au continuat a serba această aniversare în aşteptarea Unirii celei mari.* În şcoli, în vremea ministrului Spiru Haret *s-a dispus să se dea o deosebită importanţă sărbătorii naţionale de la 24 Ianuarie.* Liga Culturală în mod obişnuit serba această zi.

Proiectul de lege, în articolul său unic, prevedea: „*Ziua de 24 Ianuarie va fi sărbătoare naţională a Unirii tuturor românilor*" şi a fost aprobat, în aceeaşi zi, prin aclamaţii, şi admis în unanimitate.

Legea adoptată nu a exclus celebrarea Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918, moment de mare şi profundă semnificaţie. El a intrat, de altfel, în conştiinţa contemporanilor încă de atunci, când, în toiul evenimentelor, un reportaj de la impresionanta adunare, publicat în ziarul „Alba Iulia", avea titlul „*Cea mai mare sărbătoare a românilor*". Socotită în publicistica timpului drept *o poruncă a istoriei*, ziua de 1 Decembrie 1918 a fost caracterizată şi ca „*O zi mare şi sfântă pentru neamul nostru, o zi care va fi în veci sărbătorită*"...

Această opinie avea să fie întărită şi de hotărârea celor două Camere ale Parlamentului ca şedinţa din ziua de 1 Decembrie 1932 să fie consacrată aniversării Marii Uniri.

În şedinţe separate, 10 senatori şi 16 deputaţi au rostit discursuri omagiale închinate hotărârii istorice de la Alba Iulia, adoptată în urmă cu 14 ani. Preşedintele Senatului, profesorul Nicolae Costăchescu, în cuvântul său aprecia că „*Această zi, 1 Decembrie, va rămâne, o zi sfântă în istoria poporului nostru. De câte ori mintea noastră se întoarce la acele vremuri de entuziasm, de mare speranţă, sufletul nostru tresaltă şi toată fiinţa noastră este zguduită pentru că mintea noastră reînviază toată tragedia unui trecut, toate visurile plămădite de strămoşii noştri şi bucuria mare a generaţiei noastre de astăzi, care a avut fericirea să ia parte la această înfăptuire*". La rândul său, preşedintele Adunării Deputaţilor, Ştefan Cicio-Pop, participant activ la evenimentul sărbătorit, mărturisea că a trăit, împreună cu cei peste o sută de mii de români, adunaţi la *Golgota Neamului Românesc, „cea mai frumoasă şi cea mai senină zi a vieţii mele*".

Parlamentarii naţionalităţilor conlocuitoare au evidenţiat în mai multe rânduri valoarea şi principialitatea prevederilor adoptate la Alba Iulia în problema raporturilor care urmau să guverneze comuniunea celor ce locuiau în graniţele României întregite, indiferent de naţionalitate, limbă sau confesiune. Astfel, deputatul Iosef Fischer aprecia că „*procesul istoric, care, prin Unirea Ardealului cu Patria-Mumă, a luat sfârşit odată pentru totdeauna, a pus temelia unui stat democratic, în sânul căruia toate popoarele, pe care destinul le-a aşezat pe pământul românesc, trebuie să-şi găsească ocrotire. Constituţia ţării, recunoştea el în continuare, asigură tuturor cetăţenilor acestei ţări egalitatea în drepturi deci şi minorităţilor etnice şi suntem încredinţaţi că aceste drepturi, odată realizate, nu vor face decât să întărească unitatea şi suveranitatea statului român.*"

La „obştească sărbătorire a acestei zile sfinte pentru Unirea românilor din Ardeal şi Bucovina, declara deputatul Ştefan Pencoff în numele minorităţii bulgare, cetăţenii, fără deosebire de limbă şi religie, conştienţi că statul român de acum este un stat de drept şi cultural, iau parte la bucuria generală".

Ca şi în alţi ani, şi la 1 Decembrie 1933, când se împlineau 15 ani de la Marea Unire, Corpurile legiuitoare nu erau constituite, ţara aflându-se în febra unor noi alegeri parlamentare, încât evenimentul a fost marcat, mai ales, prin unele conferinţe, expuneri şi articole în presă. În anul următor însă, la 1 Decembrie 1934, cele două Camere au organizat, ca şi în 1932, în şedinţe separate, aniversarea a 16 ani de la întregirea României. Momentul aducea, pe lângă evocarea istorică a faptelor, şi hotărârea aleşilor ţării de a acţiona ferm şi solidar pentru apărarea inviolabilităţii hotarelor ţării de la vest şi est, de cei doi principali vecini revizionişti – Ungaria şi Uniunea Sovietică –, care nu se puteau consola cu noile realităţi teritoriale statornicite la sfârşitul Primului Război Mondial.

Cu cât va trece vremea – opina cărturarul Alexandru Lapedatu – unirea „*va deveni, în perspectiva istoriei, mai luminoasă şi mai grandioasă, atât ca moment capital la înfăptuirea României întregite, cât şi ca simbol al virtuţilor, de care trebuie să fim dominaţi în viaţa politică... Căci, ceea ce unirea cea mică de la 1859 şi oamenii ei au fost pentru educaţia civilă şi patriotică a ţării celei vechi, trebuie să fie unirea cea mare de la 1918 pentru România întregită*". În ceea ce priveşte durata şi rezistenţa în timp a marii sărbători a Unirii de la 1 Decembrie 1918, profesorul Ion Petrovici afirma cu mare intuiţie că „*sărbătoarea de astăzi nu este dintre acelea care să cunoască uzură, ori câţi ani vor mai trece şi ori câtă vreme se va mai depăna. Celebrarea unei zile ca aceasta va găsi întotdeauna calea deschisă pentru inimi care vibrează şi pentru suflete pline de recunoştinţă pentru marea reparaţiune istorică, care, după o derutantă întârziere, a venit întreagă, a venit totală*".

În anii următori, în condiţiile complexe ale evoluţiei politice interne şi internaţionale, în Parlamentul ţării n-au mai avut loc şedinţe de o asemenea anvergură dedicate Marii Uniri. Doar în şedinţa din 30 noiembrie 1935 s-au mai ţinut două cuvântări dedicate exclusiv sărbătorii zilei de 1 Decembrie. Prima a aparţinut lui Constantin D. Dumitriu, preşedintele Senatului, care privea acea zi memorabilă nu numai prin prisma faptului că ea „*a adunat laolaltă conştiinţa unei ţări mărită, ci şi prin legământul de a veghea la paza hotarelor fixate pentru totdeauna spre ocrotirea fiinţei noastre naţionale*". „*În ceasul plin de îngrijorare prin care trece astăzi lumea întreagă* – sublinia el în partea finală a discursului –, *Senatul României aduce închinarea sa tuturor acelora care au înţeles jertfa şi care au ascultat chemarea pornită din adâncul vremurilor... Unirea trebuie să trăiască. Nimic şi nimeni nu o va putea clătina din temeliile ei veşnice*".

Invocarea şi aniversarea marelui eveniment al Unirii de la Alba Iulia s-a făcut în anii de declin accentuat al democraţiei şi ca răspuns energic şi hotărât al românilor de a-şi apăra integritatea şi suveranitatea ţării întregite, în faţa ofensivei propagandei revizioniste.

Odată cu intrarea României în sistemul politic al monarhiei autoritare, şi Corpurile legiuitoare au devenit, pentru prima dată şi în ţara noastră, o emanaţie totalitară a partidului unic, Frontul Renaşterii Naţionale, cu prerogative restrânse şi controlat de aproape de puterea executivă. De aici şi grija pentru supraevaluarea meritelor şi datelor considerate importante din domnia lui Carol al II-lea, şi trecerea pe un plan secundar a evenimentelor care marcaseră adânc procesul de devenire şi evoluţie istorică a statului naţional unitar. După prăbuşirea României Mari, în vara dramatică a anului 1940, Parlamentul n-a mai fost convocat. Abdicarea regelui Carol al II-lea a adus şi măsura dizolvării Corpurilor legiuitoare, regimurile politice dictatoriale instaurate în perioada următoare n-au agreat această importantă instituţie reprezentativă.

Renăscut în anul 1946, Parlamentul român a avut o existenţă scurtă, până la instaurarea unui nou regim totalitar, la sfârşitul anului 1947, care excludea din viaţa politică sistemul democratic al pluripartidismului.

Reapariţia Parlamentului democratic a fost posibilă după mai bine de o jumătate de veac de absenţă, ca urmare a răsturnării regimului comunist totalitar în decembrie 1989.

În suita măsurilor înnoitoare adoptate de Corpurile legiuitoare, născute din alegerile din luna mai 1990, s-a cuprins şi propunerea unui grup de parlamentari de a se stabili prin lege ca ziua Marii Uniri de la 1 Decembrie să fie declarată Zi Naţională. În expunerea de motive, prezentată de senatorul Romulus Vulpescu, se arată că proiectul de lege este susţinut de „*următoarea justificare: unirea tuturor românilor – înfăptuită la 1 Decembrie 1918, şi corolarul ei, consfinţirea statului naţional de drept, unitar, suveran, independent, indivizibil şi inalienabil – rămâne un eveniment crucial în istoria milenară a poporului român*". În temeiul acestei hotărâri a românilor, care prin actul de la Alba Iulia statua realitatea unităţii naţionale şi de stat, „*Comisia senatorială propune următorul proiect de lege: Art. unic: Se proclamă ziua de 1 Decembrie, Ziua Naţională a României*".

Prima aniversare a noii Zile Naţionale a României a avut loc la 1 Decembrie 1990, în şedinţa solemnă comună a Senatului şi Camerei Deputaţilor, întrunită în mod simbolic la Alba Iulia, oraşul Marii Uniri.

Discursurile omagiale închinate zilei naţionale au celebrat evenimentul întregirii unităţii naţionale, valoarea sa istorică pentru progresul naţiunii române, în condiţiile în care societatea românească, eliberată de viciile regimului totalitar comunist, era angajată în amplul şi complexul proces de tranziţie, la sistemul democratic, pluripartidist.

În anii următori, Parlamentul ţării a continuat să organizeze, de Ziua Naţională a României, şedinţe solemne ale celor două Camere şi ele s-au desfăşurat cu regularitate, cu excepţia anilor 1997, 1999 şi 2004, iar în anul 2000, numai Senatul a organizat sesiunea aniversară.

În cursul celor douăsprezece sesiuni de omagiere a Marii Unirii de la 1 Decembrie 1918 au luat cuvântul de două ori preşedintele României (1990, 2003), un parlamentar din Republica Moldova (1991), un vicepreşedinte al Parlamentului din Republica Moldova (1993), un deputat din forul legislativ al Republicii Moldova (1993), un luptător din timpul evenimentelor revoluţionare din decembrie 1989 (1991) şi 118 senatori şi deputaţi.

Cele mai multe discursuri au relevat că pildele şi învăţămintele Marii Uniri, ale acţiunilor remarcabilelor personalităţi ale timpului, trebuie să călăuzească şi generaţiile contemporane de la cumpăna prezentelor veacuri şi milenii, pentru depăşirea dificultăţilor pe care le întâmpina ţara în perioada de tranziţie şi pentru realizarea reformelor sociale şi economice menite să deschidă şi mai larg calea poziţionării României pe coordonatele exigenţelor integrării ei în structurile Europene.

Însumate cu cele din perioada interbelică, numărul total al discursurilor depăşeşte două sute, ai cărei autori, în proporţie însemnată, au făcut parte din elita politică şi culturală a României din secolul trecut şi începutul celui actual, dedicată celei mai Mari şi Sfinte Zile a Naţiunii Române, o zi, cum ar zice cronicarul „*pentru toate veacurile*".

Mărturii în arhivele străine privind unitatea statală a românilor

Prof. univ. dr. Corneliu LUNGU
Facultatea de Istorie, Muzeologie şi Arhivistică

Chiar dacă în ultima vreme opiniile – fie ele lipsite de consistenţă – care susţineau aşa zisa demitizare a istoriei românilor au scăzut din intensitate, nu este cazul să nu urmărim, ori de câte ori avem prilejul, să încercăm „a demitiza", la rândul nostru, asemenea teze susţinute de cei formaţi şi „ideologizaţi" la şcoli străine de şcoala tradiţională istorică românească, cea care a dispus de dascăli iluştri recunoscuţi şi înscrişi în *Charta de Aur* a spiritualităţii şi culturii universale.

Fără a încerca să fim mai convingători, ci, mai degrabă pentru a-i determina pe cei ce răstălmăcesc istoria să se încumete a se apleca asupra surselor care pot ilustra o istorie cât mai reală, ne-am propus să recurgem la unele dintre documentele provenite din diverse arhive străine aduse sub formă de copii şi păstrate în bogata *Colecţie de microfilme* din cadrul Arhivelor Naţionale ale României

Un prim document pe care îl supunem atenţiei îl constituie *Raportul anual al Consului general al S.U.A* la Bucureşti (Eugen Schuyler) adresat Secretarului de Stat al S.U.A., Charles Payson, la sfârşitul anului 1880, 2 octombrie, în care făcea o analiză temeinică a situaţiei teritoriului României, a populaţiei din toate provinciile istorice româneşti, cu referire la originea naţiei şi a limbii române. În raport se menţiona printre altele:

„România propriu-zisă, deşi conţine un oarecare număr de unguri şi germani care au imigrat din Transilvania, este totuşi, în general, locuită de o populaţie omogenă, care vorbeşte aceeaşi limbă. La ultimul recensământ din 1859, populaţia era de 4.424.961, iar acum este apreciată la 5.500.000. Provincia Basarabia, aparţinând Rusiei, iar Bucovina anexată Austriei, în secolul trecut, sunt în întregime româneşti ca populaţie. În Transilvania şi în mai multe judeţe din Ungaria, românii formează peste două treimi din populaţie. Incluzându-i şi pe aceştia, neamul românesc ar reprezenta aproximativ 9 milioane şi jumătate de locuitori. Toace aceste ţinuturi fac parte din ceea ce era în antichitate provincia romană Dacia, iar românii susţin că sunt descendenţii legionarilor şi coloniştilor romani. După toate probabilităţile ei sunt descendenţi ai neamurilor antice, care s-au latinizat prin contactul cu Roma. Limba lor, deşi latină în formă, are particularităţi comune tuturor limbilor din Peninsula Balcanică şi provine de la locuitorii autohtoni, cu toate că două cincimi din vocabular sunt cuvinte slave. Neamul românesc, cu meritele şi defectele lui, are o mare calitate – constanţa pe care o vădeşte nu numai în felul în care şi-a păstrat fiinţa, deşi ţara a fost expusă mulţi ani puterilor rivale, ci şi la modul în care aşezările sale au sporit şi s-au răspândit atât în nordul Carpaţilor, cât şi în sudul Dunării. De asemenea, mai există încă din munţii Greciei, în Tesalia şi Epir, mulţi oameni din acelaşi neam, cunoscuţi în general drept cuţo-valahi (Arhivele Naţionale Istorice Centrale (în continuare A.N.I.C.), Colecţia Microfilme, Microfilme S.U.A., Rola 18 (The National Archives of the United States: Records of the Departament of State .

În temeiul unor asemenea aprecieri, s-ar putea concluziona că recunoaşterea drepturilor legitime ale românilor şi afirmarea unităţii lor de neam au fost fireşti şi s-au impus în conştiinţa europeană fără nici un fel de probleme. În realitate, însă, totul a fost extrem de dificil pentru că procesul de deznaţionalizare la care au fost supuşi românii din Transilvania, Bucovina şi Basarabia a fost crunt. Socotim suficient a apela doar la câteva documente ale vremii pentru a demonstra asemenea adevăruri de necontestat. Unul dintre ele îl constituie Memoriul ministrului de externe al Austro-Ungariei, contele Gustáv Kálnoky, care, în jurul anului 1881, referindu-se la problema naţionalităţilor din monarhia dualistă recunoştea că: „Guvernul regal-ungar îşi îndreaptă toată grija în sensul de a crea ideii de stat ungar o recunoaştere generală şi necondiţionată. Este de înţeles atunci când el acţionează în şcoală şi instituţii publice în sensul unei lărgiri a domeniului de folosire a limbii maghiare, tinzând cu aceasta să pregătească chiar o absorbţie lentă a celorlalte naţionalităţi. Căci elementul maghiar, deşi este superior fiecăruia în parte din celelalte elemente naţionale ale provinciei, se află numeric sub totalitatea acestora din urmă. În cifra totală a populaţiei provinciilor Coroanei Ungare de aproximativ 15 milioane, maghiarii deţin o minoritate care, chiar după evaluările cele mai favorabile lor, rămâne cu mult în urma cifrei de 7 milioane. Cam la acelaşi număr se ridică cifrele acceptate în totalitate pentru numărul elementului rasial românesc. Numai că o parte a acestui element a putut să se unească într-un stat naţional. Ridicat din începuturi modeste, statul român a ştiut să-şi câştige mai întâi recunoaşterea independenţei sale, apoi, treptat, un rang şi o poziţie internaţionale. Capacitatea de dezvoltare culturală, în sensul ideilor de stat modern nu poate fi contestată neamului românesc. Punerea în funcţiune a spiritului său naţional a dus la întemeierea – şi după toate aprecierile, la o întemeiere durabilă – a unui stat, desigur nu ireproşabil, dar absolut plin de viaţă şi de eficienţă"

Demne de remarcat sunt şi sursele de arhivă care pun în evidenţă *caracterul mişcării* românilor din toate provinciile istorice aflate sub dominaţia străină.

Deosebit de bogată în informaţii referitoare la aspectele menţionate este Colecţia „Consuli austrieci", de unde am selectat un raport, care, în urma analizei efectuate, ajungea la concluzia că: „Mişcarea română nu este în niciun caz o ficţiune, alimentată de câţiva agitatori, ci poartă caracterul unui curent natural, *agresiv* /subl. în text) bine organizat... Problema română nu a fost adusă din afară. Ea există fiindcă a creat-o istoria. Şi, ceea ce este mai evident, ea a prins rădăcini mult prea adânci pentru a mai avea nevoie de un sprijin din afară. Mişcarea ar exista chiar şi fără România" (*1918 la Români – Desăvârşirea unităţii naţional-statale a poporului român*).

Cu toate că cercetarea noastră istorică nu a acordat aceeaşi atenţie provinciei istorice Dobrogea, în raport cu Basarabia, Bucovina, Transilvania şi Banat, în schimb, diplomaţia europeană a urmărit cu acelaşi profesionalism situaţia din vechea provincie românească.

Imagine de la Sesiunea ştiinţifică omagială dedicată Marii Uniri din 1918, organizată în data de 27 noiembrie 2008

În preajma şi în timpul Primului Război Mondial, România avea să ocupe un loc special în cadrul diplomaţiei europene, cele două mari alianţe, Antanta şi Puterile Centrale, urmărind, în egală măsură, să profite de rolul strategic al României în sud-estul continentului şi să exploateze, fiecare prin prisma intereselor lor, aspiraţiile de unitate statală a românilor. Pentru a ilustra asemenea realităţi, am selectat tot un raport diplomatic, din 7 aprilie 1914, aparţinând ministrului Belgiei la Berlin, referitor la poziţia Germaniei şi a Rusiei, două dintre Marile Puteri cu interese majore în România, atât din punct de vedere economic, cât şi sub aspect militar: „În ultimul timp, presa şi lumea politică din Berlin se preocupă mult de România şi de noua orientare a politicii sale externe. S-a discutat problema de a şti dacă ea va abandona definitiv tabăra Triplei Alianţe pentru a trece cu totul în cea a Triplei Înţelegeri. (...) Pe de altă parte, ziarul berlinez nu poate nega apropierea care se produce, începând de anul trecut, între România şi puterile Triplei Alianţe; el o atribuie greşelilor comise în timpul războiului balcanic de către diplomaţia austro-ungară; aceasta a încununat o serie de demersuri făţarnice prin pretenţia, lipsită de tact, de a supune Tratatul de la Bucureşti unei revizuiri de către Marile Puteri" .

Cu toate că cei ce declanşaseră războiul şi dirijau operaţiunile militare căutau să atragă România de partea uneia sau celeilalte tabere, în realitate, atunci când a fost necesar, Marile Puteri nu au acordat sprijinul cuvenit, abandonând ţara şi lăsând-o în voia soartei. Drept urmare, România a ajuns în pragul dezastrului, fiind ameninţată cu dezmembrarea teritorială şi pierderea identităţii naţionale. Sunt realităţi dovedite de alte documente provenite din arhivele străine, cum este şi cazul *Memoriului*, pe care l-a înaintat Secretarului de Stat american, la 7 septembrie 1917, corespondentul de presă al S.U.A. în Rusia şi România, referitor la situaţia critică în care fusese lăsată ţara: „Ca o ţară să fi fost vreodată, prin forţa împrejurărilor şi influenţe externe, forţată să intre în război, ruinată şi părăsită într-o astfel de situaţie fără ieşire nu am mai întâlnit niciodată în paginile istoriei"

Ceea ce este însă remarcabil şi cu atât mai demn de scos în evidenţă, pe baza aceloraşi documente externe, constă în faptul că chiar puterile din cealaltă tabără realizaseră şi înţeleseseră situaţia reală a României. Stă mărturie în acest sens raportul ministrului Germaniei la Berna, Roberg, care, la 14 martie 1918, îi transmitea Cancelarului său concepţia sa despre atitudinea României şi perspectivele ei de viitor, rezumându-le astfel: „Noi am greşit, acum trebuie să plătim pentru aceasta. Ceea ce importă este că salvăm poporul român al cărui rol, sperăm, nu va fi fost încă jucat până la capăt; de asemenea, să reconstruim încet ceea ce s-a distrus. Ca o uşurare pentru poziţia viitoare, o victorie a Rusiei cu România, ar fi fost cea mai mare nenorocire pentru România. România ca şi popoarele balcanice şi-ar fi pierdut cu aceasta autonomia lor".

Într-adevăr, asemenea realităţi sesizaseră şi alte puteri, care ajunseseră la concluzia că ceea ce realizaseră românii în 1918, prin Hotărârile adoptate în cadrul Adunărilor lor Naţionale de la Chişinău, Cernăuţi şi Alba Iulia, trebuia consfinţit prin Conferinţa de Pace. Tocmai de aceea, aşa cu se sublinia într-o notă a Ministerului de Externe al Franţei era: „suficient de a-i confirma României în mod clar şi loial că angajamentele luate nu demult faţă de ea rămân valabile şi că Transilvania îi va fi atribuită. Noi am contribuit la întărirea sentimentului naţional al acestui popor care nu ne-ar ierta dacă l-am trăda şi am îndepărta definitiv ceea ce ne-a acordat el atât de spontan, prietenia şi stima sa... În fine, am refuza spijinul cel mai solid în formarea unei bariere a popoarelor eliberate şi unificate, pe care vrem să o ridicăm «între Germania şi Orient» pentru a distruge astfel, pentru totdeauna, nevoia de cucerire brutală pe care nu a putut să o satisfacă Occidentul" .

Dincolo de orice comentarii, socotim util doar să evidenţiem actualitatea concluziilor la care ajunseseră mai marii lumii cu aproximativ un secol în urmă, recomandându-le celor de astăzi să se aplece asupra istoriei şi să înveţe din lecţiile pe care le oferă permanent cu atâta generozitate.

Rolul factorilor geografici în realizarea unității de neam, limbă și statalitate a poporului român

(Urmare din pag. 1)

I. CARACTERISTICILE SISTEMULUI GEOGRAFIC CARPATO-DANUBIANO-PONTIC

1. Reținem, în prim plan, **forma de cerc a Carpaților Românești**. Este o formă unicat pe glob, ce a impus și funcționalități cu totul specifice în raportul pământ-popor.

2. În procesul evoluției, acest inel muntos a născut în jurul său și alte familii de forme de relief – dealuri, podișuri, câmpii, pe care le-a **orânduit într-un sistem regional**, numit de către geografi **Domeniul Carpato-danubiano-pontic**. Acestea se dispun *în trepte concentrice*, având pe total aceeași formă de cerc, cea mai rezistentă în raport cu tendințele distructive exterioare.

3. **Carpații reprezintă nucleul genetic al Domeniului Carpato-danubiano-pontic**, iar sub aspect structural, *coloana sa vertebrală.*

4. Spre interior, sistemul muntos a impus **o arie depresionară, Transilvania, ce funcționează ca centru al Carpaților și al Domeniului**.

5. Cercul muntos nu este uniform, ci se compune din *cinci segmente extrem de diverse*. **Unitatea Carpaților Românești există însă**; ea rezultă din înlănțuirea acestor segmente diverse într-un **inel unitar peritransilvan**, în jurul a ceea ce morfotectonic se cheamă „microplaca transilvană".

6. Peste această diversitate de segmente montane se impune și **o mare fragmentare**. Este vorba de *văi transversale cu trecători,* de *înșeuări cu pasuri* și, mai *ales, o plasă de depresiuni* intramontane, numărând aproape 340. Toate acestea se reunesc într-un **subsistem de „aerare" carpatic**, pe care s-a suprapus un sistem de circulație, un sistem de habitat, de ocupații, de interese, un sistem spiritual „carpatic".

7. **Carpații noștri sunt scunzi**, media înălțimilor fiind de 840 m. Ei au totuși versanți abrupți, dar culmi netede, uneori ca masa. **Greu de penetrat** spre interior pentru cei ce nu-i cunosc, **dar cu locuri bune de trai pentru băștinașii care i-au intuit de veacuri**.

8. **Carpații și-au impus lor**, dar și întregului Domeniu, **o etajare simetrică, circulară și complementară** a treptelor de relief, a tuturor elementelor geografice, a bogățiilor de subsol și de sol, dar și a tuturor activităților fondate pe elementele și bogățiile respective.

9. Caracteristică este și **poziția Cercului Carpatic în Europa „Centrală",** exact la locul de interferență a principalelor climate ale continentului. Barate și delimitate de către segmentele inelului muntos, aceste tipuri climatice **au accentuat diversitatea structurii radiar-concentrice** a tuturor elementelor geografice. Dar fiecare aspect nou și local de diversificare s-a integrat în **structura sistemului** teritorial general, care astfel **devenea tot mai complexă și mai unitară.**

10. Din cauzele amintite, s-a închegat, în această parte a Europei, un **geosistem interpus între stepa rusească și cea panonică,** dar și între peisajul balcanic din sud și cel sud-baltic din nordul nostru. Pe acest loc apare deci **o unitate cu caractere total diferite de teritoriile vecine**, pe care s-au plămădit dacii și apoi românii. De aceea, **pământul României** nu este nici balcanic, nici central-european, nici est-european; **este el însuși** (ca și românii), **carpato-danubiano-pontic,** dar vecin cu toate cele amintite, care-l înconjoară ca mediu exterior, în cadrul căruia se dezvoltă și cu care are legături de coexistență.

Toate cele 10 caracteristici ale sistemului geografic românesc provin din structura geografică a nucleului său, **Carpații,** care **sunt total diferiți față de oricare alt lanț muntos din lume.** Ca urmare, diferă și funcționalitățile lor fizice și socio-economice.

II. PRINCIPALELE CARACTERE SOCIO-ECONOMICE ALE GEOSISTEMULUI CARPATO-DANUBIANO-PONTIC

1) Întregul nostru spațiu, inclusiv Carpații, a oferit de timpuriu **condiții bune de habitat.** Amintim că 23% din teritoriul carpatic este ocupat de depresiuni, cu potențial permanent de viețuire. De aceea, în Carpați și în întregul lor domeniu *populația s-a fixat mai de timpuriu* decât, de exemplu, în unitățile deschise, de stepă. Putem da și un exemplu actual: în Carpați sunt **67** de orașe, față de Câmpia Română cu 54 și Transilvania cu 37 (în 2002).

2) Complementarismul bogățiilor specifice treptelor de relief a condus la un **puternic complementarism economic,** de două tipuri: *pe plan local* (în special în depresiuni și la contactele dintre treptele de relief) și *pe plan general*, la nivelul Domeniului Carpato-danubiano-pontic.

– *Complementarismul local* obliga pe om să practice deodată mai multe meserii și *lega astfel pe locuitori cu mii de fire de mediul pe care îl exploatau,* făcând din ei **„oameni ai locurilor"**.

– *Complementarismul general* se realizează între marile regiuni geografice ale Domeniului, dispuse circular și radiar față de Carpați. El a impus **crearea și sudarea unui sistem economic general**, rezultat din integrarea și unirea permanentă a economiilor locale. Această unire economică a fost, de fapt, și **prima unire** a dacilor și apoi a românilor.

Formele de manifestare economică a complementarismului erau variate și s-au amplificat continuu, dar mereu **pe calapodul unei circulații radiar-concentrice, care determina, cu permanență, unificarea pe tot teritoriul Domeniului.** Exemplul cel mai elocvent, în acest sens, a fost **transhumanța românească**, între cercul pajiștilor alpine carpatice și periferia Domeniului, până la Dunăre, la Mare, la Nistru și spre Tisa. Reținem **două concluzii** de mare importanță, din această transhumanță, de fapt, din întreaga circulație impusă de complementarismul economic:

a) pe plan etnic, lingvistic și cultural, transhumanța și toate schimburile contribuiau la **omogenizarea permanentă a neamului** și a națiunii române;

b) această circulație „du-te-vino" se făcea îndeosebi între Transilvania, împreună cu Cununa carpatică, și restul Domeniului. În felul acesta, *centrul geografic* al Spațiului carpato-danubiano-pontic, **Transilvania, a căpătat funcția de prelucrător permanent** al tuturor noutăților ce se iveau în viața locuitorilor de pe întregul teritoriu; **Transilvania devine deci centrul unificator** de neam, de limbă, de cultură, căci aici se prelucra anual întreaga bogăție spirituală sosită de pe întreg Domeniul și, de aici, în formă nouă, se răspândea în exterior, pe aceleași căi radiare. *Unificarea se făcea natural,* fără a fi preconceputa, *căci se încadra unui geosociosistem cu funcțiuni permanent unificatoare.*

3) **Rolul de apărare a sistemului nostru geografic** a contribuit, și el, la întărirea unității de neam. **Carpații și pădurea** *au barat invaziile* dinspre stepe, iar structura radiar-concentrică a favorizat **apărarea locală și generală**. Aliniamentele de retragere erau concentrice. Cu cât cercul se strângea spre depresiunile carpatice, cu atât apărarea devenea mai puternică. În ultimă instanță, **rezistența se sprijinea pe Carpați.** Azi existăm ca o **insulă de latinitate**, „total izolată", deoarece condițiile geografice au favorizat rezistența noastră împotriva oricăror presiuni externe.

4) **Carpații au fost și factor polarizator al Marii Uniri și au impus forma rotundă a țării.** Obștile de tip dacic și apoi cele protoromânești au intrat de la început în jocul procesului unificator determinat de structura radiar-concentrică a geosistemului, deoarece **viața se organiza în contextul informațional** pe care îl stabilea de-a lungul timpului **cu mediul geografic** respectiv. S-a închegat mai întâi *un sociosistem unitar dacic,* ce includea întregul Domeniu, de la Nistru până la Tisa și la sud de Dunăre, în centrul său tronând Carpații. Drumul a fost apoi reluat de protoromani și de români, dar în condiții istorice noi, în general potrivnice unui mers normal de unificare teritorială. **Geosistemul pulsa** însă **mereu direcții unificatoare în sociosistemele ce se închegau**, în timp, pe acest pământ.

Dar, în sociosistem acționează totodată, pe lângă *elementele date* (naturale sau sociale), și **elemente impuse sau dictate de interese** de grup ori interese externe care, aproape fără excepție, au fost potrivnice unificărilor. Exemplu, **ocuparea de către străini a Transilvaniei**, centrul prelucrător și unificator al geosociosistemului românesc, timp de peste 800 de ani, a frânat unificarea țărilor feudale românești, încercată încă la 1600 de către Mihai Viteazul, până la primul război mondial, când națiunile asuprite au spart Imperiul austro-maghiar. **Tendința generală de unire a învins** însă, deși încet și greu. **În 1918 s-a revenit la unitatea Daciei,** nu prin războaie, ci prin voință națională. **România Mare,** rotundă ca și Carpații, s-a suprapus firesc pe sistemul teritorial Carpato-danubiano-pontic.

Să vedem, acum, care a fost elementul sau *factorul dominant al unificării* în sistem, căci a fost și un factor determinant.

III. SISTEMUL DE CIRCULAȚIE CARPATO-DANUBIANO-PONTIC, FACTOR DETERMINANT AL UNIFICĂRII ECONOMIEI ȘI NEAMULUI ROMÂNESC

1) În primul rând, subliniem că, într-o țară cu relief fragmentat și dispus în trepte concentrice, **rețeaua de văi, de depresiuni și înșeuări are o influență determinantă asupra structurii drumurilor**. Deci, și în acest cadru, rolul principal îl au tot Carpații, cu trecătorile și pasurile ce îi străbat.

2) Pentru unificare, importantă sau de bază a devenit **structura radiar-concentrică a drumurilor.** Toate drumurile noastre principale duc/sau pornesc din Transilvania; sunt **drumuri radiare**. Există însă, în paralel, și **drumuri circulare**.

3) Complementarismul economic a impus o **circulație de oameni și de bunuri tot mai intensă pe aceste direcții,** dar în special în sens radiar. Așa **a devenit Transilvania loc central,** *loc prelucrător și unificator,* pentru economie, pentru neam, pentru limbă, pentru cultură.

4) **Sistemul de circulație Carpato-danubiano-pontic este de tip închis** (prin căile sale circulare). Trebuie să specificăm însă că **nu total,** căci el se deschide diferențiat prin căile radiare, intrând în contact cu alte sisteme, cu alte zone economice, cu interesele altor popoare.

5) Chiar mai mult, peste Carpați trec multe **drumuri de interes european,** cu direcții radiare, uneori și circulare. Suntem deci și o **țară de tranzit.** Or, tranzitul și schimburile economice duc și la schimburi și influențe culturale și de alt gen. Cum în jurul nostru au fost, aproape întotdeauna, culturi diverse, noi am preluat de la toate câte ceva. Dar niciodată aceste influențe nu rămâneau exclusiv pe latura prin care veneau. Ele urmau calea sistemului nostru de circulație, spre centrul prelucrător, Transilvania; de acolo, ceea ce rezista și ni se potrivea, se răspândea apoi pe tot teritoriul. Din acest motiv am rămas permanent cu o **cultură proprie și unitară,** care reflectă însă și *o amplă sinteză* a unor elemente preluate din culturi mediteraneene, orientale, centrul sau vest-europene, nordice sau estice.

6) Chiar faptul că **românii nu au avut și nu au dialecte** este o urmare a rolului unificator al sistemului nostru geografic. **Dacă pe teritoriul Daciei ar fi existat un alt sistem de circulație,** lipsit de centrul prelucrător și unificator, Transilvania, atunci **nu ar fi apărut aici o limbă unitară** – *română* –**, ci poate mai multe sau ar fi dispărut,** asimilată, de exemplu, de cea slavă, ca în Bulgaria, Iugoslavia ș.a.

7) Ca urmare, putem conchide că **fondul nostru natural de drumuri și de circulație,** radiar-concentric, impus de structura geografică a Carpaților, **a influențat în permanență unificarea economică, unificarea de limbă și etnică, unitatea de interese, de cultură, de credință, de idealuri.** *De aceea, putem afirma că în 1918 s-a realizat numai* **unirea administrativ-politică**, ce venea să contureze forma normală a unui conținut *național și teritorial care erau unitare de secole* sau de milenii.

*
* *

Poate că, **în secolul XXI** mediul geografic în general și cel Carpato-danubiano-pontic în special vor interacționa în alt mod cu populația pe care o suportă, decât s-a întâmplat timp de peste 2000 de ani. Ne referim la influențe și chiar determinism asupra unității de neam, cultură, economie, unitate statală etc. Noua societate a cunoașterii, noile tipuri de globalizare, sau impunerea de la sine, sau forțată, a unei „gândiri" tot mai virtuale și a schimbării aproape totale a funcțiilor statului etc., conduc la **alte raporturi Om-mediu**, la alte tipuri de influențe ale mediului geografic, la **o altă gândire**, proiectare și exploatare a mediului regional sau local. Localnicii, politicienii și toți factorii de răspundere, dar mai ales specialiștii în diferite domenii trebuie să se orienteze spre tot ce poate conduce țara lor, regiunea sau locul respectiv, la o dezvoltare durabilă, în care mediul geografic are și va avea roluri variabile, impuse uneori și de etapă, dar totdeauna importante. Socotim că, **în etapa actuală**, mediul nostru geografic și potențialul socio-uman pot conduce, înainte de toate, la **un turism extrem de intens și variat**, cu condiția să-l „ajutăm" prin **infrastructură adecvată**, prin **profesionalism** și **avantaje materiale normale, nu exagerate.** Turismul foarte dezvoltat **va atrage apoi**, după sine, **mai multă industrie, mai multă cercetare științifică, o agricultură intensă și ecologică** etc.

Oricum însă, unitatea dintre Om și geosistemul Carpato-danubiano-pontic, într-o permanentă armonizare, va rămâne cu **un specific românesc și în cadrul Uniunii Europene**, pornită pe calea unei dezvoltări durabile. Suntem siguri că, alături de sintagmele Cizma italiană, Hexagonul francez, Anglia insulară, Grecia insularo-peninsulară și altele, România va fi recunoscută în UE și în lume și cu supranumele de Coroana carpato-danubiano-pontică, un geosociosistem teritorial bine structurat, fără nici un fel de regiuni sau ținuturi autonome-teritorial de tip etnic sau de alt tip „kosovar".

Editura Fundației *România de Mâine* la Târgul Gaudeamus

Lansările sporesc magia cărților

Locuri privilegiate de întâlnire a autorilor de carte cu cititorii, așteptate cu nerăbdare, cu bucurie și de unii și de alții, lansările au darul de a spori magia acestui obiect fără de care nu am avea înțelepciunea lumii, nici porți deschise spre visare, nici chei pentru a depăși vicisitudinile acestor vremi, uneori atât de ostile, devenind cu timpul o metodă penetrantă de a da aripi imaginației.

Asemenea momente faste le-a oferit și Editura Fundației *România de Mâine*, prin organizarea, în cadrul Târgului Internațional Gaudeamus-Carte de Învățătură, la standul său inconfundabil de carte universitară, lansării a două lucrări elaborate de prestigioase cadre didactice de la Facultatea de Sociologie și Asistență Socială – *Doctrine, politici și strategii de securitate*, semnată de prof. univ. dr. Aurel V. **David**, decanul acestei facultăți, și *Introducere în politicile sociale* purtând semnătura lectorului univ. dr. Nela **Mircică**.

Beneficiind de participarea unor profesori, cercetători, specialiști, evenimentul a fost deschis de doamna Georgeta **Mitran**, directoarea Editurii Fundației *România de Mâine*, care a evocat câteva repere ale specificului activității acestei instituții. Cartea universitară are o destinație mai specială, adresându-se cu precădere studenților Universității *Spiru Haret*, dar ea prezintă un interes mult mai larg și pentru specialiștii din domeniile abordate. Caracterul didactico-universitar al activității Editurii restrânge cumva aria de publicare a altor lucrări, cum ar fi tratatele, monografiile, care apar, într-adevăr, mai rar – a mărturisit doamna Georgeta Mitran .

Punând accentul pe oportunitatea apariției valoroasei lucrări *Doctrine, politici și strategii de securitate*, conf. univ. dr. Gheorghe **Iscru,** de la Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir", a subliniat caracterul informal al acesteia, strategia globală de securitate promovată de Marile Puteri – SUA și Rusia –, apreciind că, sub raport didactic, cartea reprezintă o excelentă realizare, fiind foarte bine structurată.

Într-adevăr, în investigarea problematicii securității organizărilor sociale, autorul a optat pentru abordarea diferențiată a gândirii și acțiunii doctrinare, politice și strategice a securității și, de asemenea, pentru identificarea consecințelor perverse pe care acestea le produc asupra securității entităților socio-politice (statale) și asupra organizărilor sociale (națiunile).

Problematica securității este abordată din trei perspective: ca un concept multivalent, cu aplicabilitate în domeniul organizărilor sociale; ca proces social-politic, juridic și administrativ; ca stare de drept sau stare de fapt a organizărilor sociale.

Pe acest fundament au fost delimitate abordările de tip ideologic de cele de tip sociologic și relevate consecințele gândirii și acțiunii doctrinar-politice exclusive asupra organizărilor sociale, respectiv, a națiunilor.

Este limpede, dezideratul promovării securității sociale, a unei securități globale, poate fi atins numai cu ajutorul *cercetării teoretice* (care trebuie să ofere explicația satisfăcătoare a existenței sociale) și al *studiilor centrate pe această problematică*, prin care să fie investigate sursele de profunzime ale proceselor sociale insecurizante și proiectate modalitățile de intervenție în existența socială, care să întrețină organizările sociale, națiunile în stare de securitate. Lectura acestei cărți oferă un exercițiu intelectual, cu ample consecințe formative, mijlocind, în fond, cunoașterea surselor, sensului și semnificației principalelor doctrine, politici și strategii de securitate.

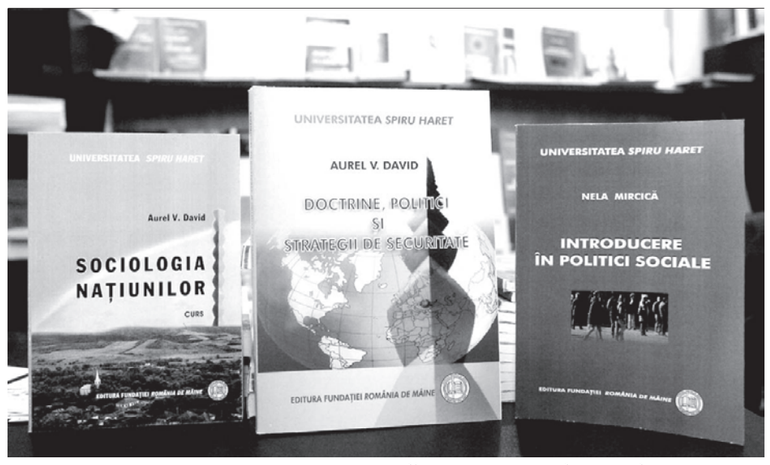

Remarcând faptul că lucrarea este dedicată în special studenților, lectorul universitar Florin **Popa,** de la Facultatea de Sociologie și Asistență Socială a Universității *Spiru Haret* a pus în evidență structura foarte generoasă a lucrării, caracterul ei enciclopedic, efortul autorului de a însoți fiecare capitol cu o concluzie, cu incitante întrebări, constituindu-se astfel într-un veritabil îndrumar.

Vizibil emoționat, autorul cărții, prof. univ. dr. Aurel V. **David**, a mulțumit participanților, în primul rând Editurii Fundației *România de Mâine*, care i-a oferit șansa de a fi prezent la această lansare, produsul fiind rezultatul unor mai vechi preocupări. Abordând această problematică complexă autorul a subliniat faptul că a procedat la construirea unui sistem de axe și modalități de acțiune a oamenilor politici și a strategilor, de la superputeri la hiperputeri și a ajuns la alianțe politice și militare, la state naționale, prezentând disfuncțiile, factorii de risc, amenințările. Din această perspectivă a fost concepută lucrarea care se înscrie în demersul didactic, în paleta nevoilor studenților, ajutați să înțeleagă rostul de implicare a lor în viața cetății. În elaborarea lucrării am fost tot timpul încurajat de dorința de a contribui la descifrarea și construirea reperelor care definesc interesele de securitate – a conchis autorul, mulțumind din nou tuturor celor care l-au onorat cu prezența.

Referindu-se la cea de-a doua lucrare, care a fost lansată în același spațiu elevat, – *Introducere în politici sociale* – realizată de lector univ. dr. Nela **Mircică**, prof. univ. dr. Aurel V. **David** a subliniat faptul că era necesar să se regăsească în programa analitică și un asemenea curs universitar, care s-a impus prin valoarea practică, dar și prin rigoarea științifică. Momentul acesta al apariției lucrării este cu atât mai bine ales cu cât, se știe, activitatea socială a fost întotdeauna dependentă de zona politicului, accentul pus pe protecția socială fiind foarte util.

După ce a mulțumit participanților, autoarea a precizat că prin această lucrare și-a propus să realizeze o analiză a politicilor sociale privind aspecte ale existenței individuale și grupale. Capitolele cărții sunt elocvente pentru conținutul ei: politici sociale; configurare conceptuală; istoric al preocupărilor de protecție socială; fundamentul economic și etic al politicilor sociale; sărăcie și excluziune socială; bunăstare socială și stat al bunăstării; componente ale politicii sociale; Uniunea Europeană și politicile sociale.

Lucrarea urmărește, printre altele, însușirea și utilizarea unui limbaj consensual în domeniul politicilor sociale, care să reprezinte un cadru unitar de abordare a problemelor specifice de către specialiștii în acest domeniu. Sunt oferite instrumente de lucru pentru dezvoltarea abilităților de cercetare, a capacității de a găsi soluțiile cele mai potrivite cu situațiile concret întâlnite.

În final, se poate spune că ziua lansărilor de carte organizate de Editura Fundației *România de Mâine*, în cadrul Târgului **Gaudeamus**, s-a constituit într-o bucurie a sufletului, oferind șansa unică de a trăi intens un registru generos de sentimente umane.

Adela DEAC

Programul Televiziunii *România de Mâine*

TVRM Educațional

LUNI
1 decembrie 2008

06:00 **Moment poetic – versuri închinate țării.** Emisiune de Lucian Chișu
06:10 **Film documentar** (r)
06:40 **Întâlnire cu folclorul** (r)
07:10 **Un răspuns pentru fiecare.** Emisiune de Simona Șerban
07:30 **Deutsche Welle** (r)
07:50 *Promo*
08:00 **Unde ne sunt absolvenții** (r)
08:30 **Preluare TVRM Cultural**
09:20 *Promo*
09:30 **Adevăratele stele.** Emisiune de Sorin Lupașcu
10:58 *Promo*
11:00 **1 Decembrie - Ziua Națională a României** – transmisiune directă de la Arcul de Triumf. Realizator George Marinescu
12:28 *Promo*
12:30 **Film artistic românesc:** Neamul Șoimăreștilor
14:50 *Promo*
15:00 **Întâlnire cu folclorul**. Emisiune de Theodora Popescu
15:30 **Nicolae Iorga – o conștiință în făurirea României Mari.** Realizator Cezar Lungu
16:00 **Copiii cântă Unirea**. Spectacol realizat de Dumitru Cucu
16:58 *Promo*
17:00 **Ilinca Dumitrescu și invitații săi: Ciprian Porumescu (II)**
18:20 **Moment poetic dedicat Unirii**. Realizator Lucian Chișu
18:30 **Teatru în fotoliu de acasă:** Scenariu dedicat Unirii. Emisiune de Viorel Popescu
19:30 **Haretiștii.** Emisiune de Mugur Popovici
20:00 **Apel telefonic.** Emisiune de George Nicolau
21:00 **Contrapunct.** Emisiune de George Marinescu – ediție specială
22:00 **Film documentar:** 90 de ani de la Marea Unire. Realizator Daniel Paraschiv
22:30 **Film serial:** Destine furate – Filipine (ep. 19)
23:15 **1 Decembrie – Ziua Națională a României** (r)
00:45 **Ilinca Dumitrescu și invitații săi: Ciprian Porumescu (II)** (r)
02:15 **Contrapunct** (r)
03:15 **Nicolae Iorga – o conștiință în făurirea României Mari** (r)
04:00 **Apel telefonic** (r)
05:00 **În căutarea folk-ului pierdut** (r)

MARȚI
2 decembrie 2008

06:00 *Promo USH*
06:10 **Popasuri de suflet** *(r)*
06:40 **Întâlnire cu folclorul** (r)
07:10 *Promo*
07:15 **Copiii cântă Unirea** (r)
08:00 **Haretiștii** *(r)*
08:30 **Preluare TVRM Cultural**
09:20 *Promo*
09:30 **Teleamfiteatrul Universității *Spiru Haret*. Consultații pentru sesiunea de examene** Emisiune realizată în cadrul Departamentului Învățământ
11:20 *Promo*
11:30 **Teleamfiteatrul Universității *Spiru Haret*. Consultații pentru sesiunea de examene** Emisiune realizată în cadrul Departamentului Învățământ
13:20 *Promo*
13:30 **Invitatul de la ora 13.** Emisiune de Sorin Lupașcu
14:00 **TVRM-*edicina*.** Prof. univ. dr. Florin Tudose la dispoziția dvs.
14:58 *Promo*
15:00 **Din sălile de concerte**. Emisiune de Mihai Darie
15:30 **Teleamfiteatrul Universității *Spiru Haret*. Consultații pentru sesiunea de examene** Emisiune realizată în cadrul Departamentului Învățământ
17:20 *Promo*
17:30 **Teleamfiteatrul Universității *Spiru Haret*. Consultații pentru sesiunea de examene** Emisiune realizată în cadrul Departamentului Învățământ
19:20 Promo
19:30 **Ani de liceu.** Emisiune de Mugur Popovici
20:00 **Electorale în stil Caragiale**. Emisiune de Viorel Popescu
20:30 **Film documentar:** Body&Soul (ep. 8)
21:00 **Academica – Istoria care doare.** Emisiune de Mircea Dogaru
22:00 **Popasuri de suflet.** Emisiune de Violeta Screciu
22:30 **Film serial**: Destine furate (Filipine) ep. 20
23:15 **Comentariul zilei.** Emisiune de George Marinescu
00:00 **Teleamfiteatrul Universității *Spiru Haret*.** Consultații pentru sesiunea de examene (r)
04:00 **TVRM-*edicina*.** Prof. univ. dr. Dorin Sarafoleanu la dispoziția dvs (r)
05:00 **Arta de a trăi** (r)

MIERCURI
3 decembrie 2008

06:00 *Promo USH*
06:10 **Electorale în stil Caragiale** (r)
06:40 **Din sălile de concert** (r)
07:10 Promo
07:15 **Comentariul zilei** (r)
08:00 **Ani de liceu** (r)
08:30 **Preluare TVRM Cultural**
09:20 *Promo*
09:30 **Teleamfiteatrul Universității *Spiru Haret*. Consultații pentru sesiunea de examene** Emisiune realizată în cadrul Departamentului Învățământ
11:20 *Promo*
11:30 **Teleamfiteatrul Universității *Spiru Haret*. Consultații pentru sesiunea de examene** Emisiune realizată în cadrul Departamentului Învățământ
13:20 *Promo*
13:30 **Film documentar:** Natura Planetei Terra
14:00 **TVRM-*edicina*.** Prof. univ. dr. Alexandru Oproiu la dispoziția dvs.
14:58 *Promo*
15:00 **Cafè concert**. Emisiune de Sorin Petre
15:30 **Teleamfiteatrul Universității *Spiru Haret*. Consultații pentru sesiunea de examene** Emisiune realizată în cadrul Departamentului Învățământ
17:20 *Promo*
17:30 **Teleamfiteatrul Universității *Spiru Haret*. Consultații pentru sesiunea de examene** Emisiune realizată în cadrul Departamentului Învățământ
19:20 Promo
19:30 **Performeri în arenă.** Emisiune de Mugur Popovici
20:00 **Academica – Economia pentru cine?** Emisiune de Ilie Șerbănescu
21:00 **Electorale în stil Caragiale**. Emisiune de Viorel Popescu
21:30 **Exclusiv pentru premianți.** Emisiune de Carmen Fulger
22:30 **Film serial:** Destine furate – Filipine (ep. 21)
23:15 **Comentariul zilei**. Emisiune de George Marinescu
00:00 **Teleamfiteatrul Universității *Spiru Haret*.** Consultații pentru sesiunea de examene (r)
04:00 **TVRM-*edicina*.** Prof. univ. dr. Florin Tudose la dispoziția dvs (r)
05:00 **Agricultura și alimentația** (r)

JOI
4 decembrie 2008

06:00 **Promo USH**
06:10 **Electorale în stil Caragiale** (r)
06:40 **Din sălile de concert** (r)
07:10 Promo
07:15 **Comentariul zilei** (r)
08:00 **Performeri în arenă** (r)
08:30 **Preluare TVRM Cultural**
09:20 Promo
09:30 **Teleamfiteatrul Universității *Spiru Haret*. Consultații pentru sesiunea de examene** Emisiune realizată în cadrul Departamentului Învățământ
11:20 *Promo*
11:30 **Teleamfiteatrul Universității *Spiru Haret*. Consultații pentru sesiunea de examene** Emisiune realizată în cadrul Departamentului Învățământ
13:20 *Promo*
13:30 **Film documentar:** Natura Planetei Terra
14:00 **TVRM-*edicina*.** Prof. univ. dr. Andrei Firică la dispoziția dvs.
14:58 *Promo*
15:00 **Întâlnire cu folclorul**. Emisiune de Theodora Popescu
15:30 **Teleamfiteatrul Universității *Spiru Haret*. Consultații pentru sesiunea de examene** Emisiune realizată în cadrul Departamentului Învățământ
17:20 *Promo*
17:30 **Teleamfiteatrul Universității *Spiru Haret*. Consultații pentru sesiunea de examene** Emisiune realizată în cadrul Departamentului Învățământ
19:20 Promo
19:30 **Top sport.** Emisiune de Cristina Matei
20:00 **Calendarul lunii noiembrie.** Emisiune de Ion Dodu Bălan
21:00 **Academica – Cărți și probleme**. Emisiune de Mihai Ungheanu
22:00 **Electorale în stil Caragiale**. Emisiune de Viorel Popescu
22:30 **Film serial**: Destine furate – Filipine (ep. 22)
23:15 **Comentariul zilei.** Emisiune de George Marinescu
00:00 **Teleamfiteatrul Universității *Spiru Haret*.** Consultații pentru sesiunea de examene (r)
04:00 **TVRM-*edicina*.** Prof. univ. dr. Alexandru Oproiu la dispoziția dvs (r)
05:00 **Miorița** (r)
05:30 **Cronica scepticului** (r)

VINERI
5 decembrie 2008

06:00 *Promo USH*
06:10 **Electorale în stil Caragiale** (r)
06:40 **Întâlnire cu folclorul** (r)
07:10 *Promo*
07:15 **Comentariul zilei** (r)
08:00 **Top sport (r)**
08:30 **Preluare TVRM Cultural**
09:20 *Promo*
09:30 **Teleamfiteatrul Universității *Spiru Haret*. Consultații pentru sesiunea de examene** Emisiune realizată în cadrul Departamentului Învățământ
11:20 *Promo*
11:30 **Teleamfiteatrul Universității *Spiru Haret*. Consultații pentru sesiunea de examene** Emisiune realizată în cadrul Departamentului Învățământ
13:20 *Promo*
13:30 **Film documentar:** Natura Planetei Terra
14:00 **Gazonul fierbinte.** Emisiune de Mugur Popovici
14:58 *Promo*
15:00 **Din sălile de concerte.** Emisiune de Mihai Darie
15:30 **Teleamfiteatrul Universității *Spiru Haret*. Consultații pentru sesiunea de examene** Emisiune realizată în cadrul Departamentului Învățământ
17:20 *Promo*
17:30 **Teleamfiteatrul Universității *Spiru Haret*. Consultații pentru sesiunea de examene** Emisiune realizată în cadrul Departamentului Învățământ
19:20 Promo
19:30 **Unde ne sunt absolvenții Universității *Spiru Haret*.** Emisiune de Mugur Popovici
20:00 **Apel telefonic.** Emisiune de George Nicolau
21:00 **Casă dulce românească.** Emisiune de Cătălin Maximiuc
22:00 **Istorie și istorii**. Emisiune de Mircea Dogaru
23:30 **Comentariul zilei.** Emisiune de George Marinescu
00:00 **Teleamfiteatrul Universității *Spiru Haret*.** Consultații pentru sesiunea de examene (r)
04:00 **TVRM-*edicina*.** Prof. univ. dr. Andrei Firică la dispoziția dvs (r)
05:00 **Profil spiritual** (r)

SÂMBĂTĂ
6 decembrie 2008

06:00 **Promo USH**
06:10 **Electorale în stil Caragiale** (r)
06:30 **Casă dulce românească** (r)
07:30 **Popasuri de suflet** (r)
08:00 **Stele de mâine.** Emisiune de Dumitru Cucu
09:00 **Ateneul artelor** (r)
10:00 **Teleamfiteatrul Universității *Spiru Haret*. Consultații pentru sesiunea de examene** Emisiune realizată în cadrul Departamentului Învățământ
11:50 *Promo*
12:00 **Agricultura și alimentația**. Emisiune de Gheorghe Predilă
12:57 *Promo*
13:00 **Academica – Știință.** Emisiune de Alexandru Mironov
14:00 **Universul cuvintelor.** Emisiune de Alina Ardelean
14:30 **Adevăratele stele.** Emisiune de Sorin Lupașcu
15:58 *Promo*
16:00 **Clubul diplomaților.** Emisiune de Mihaela Mihailide
16:30 **Cinepanorama.** Emisiune de Eugen Atanasiu
17:00 **Idei în dialog.** Emisiune de Corneliu Toader
18:30 **Arta de a trăi.** Emisiune de Mihaela Coveșanu
19:30 **Am venit cu drag la voi.** Emisiune de Georgel Nucă
21:30 **Teatrul în fotoliul de acasă.** Emisiune de Viorel Popescu
22:30 **Film artistic românesc**: Zidul (1974). În rolurile principale: Gabriel Oseciuc, Gheorghe Dinică, Victor Rebengiuc. Regia Constantin Vaeni
00:00 **Adevăratele stele** (r)
01:30 **Teatrul în fotoliul de acasă** (r)
02:30 **Academica Știință** (r)
03:30 **Am venit cu drag la voi** (r)
05:30 **Clubul diplomaților** (r)

DUMINICĂ
7 decembrie 2008

06:00 *Promo USH*
06:10 **Cinepanorama** *(r)*
06:30 **Universul cuvintelor** (r)
07:00 **Deutsche Welle.** Emisiune de Diana Popescu
07:30 **Deschide cartea !** Emisiune de Alexandru Mironov
08:00 **Lumină în suflet.** Emisiune de Sorin Bejan
09:00 **Grădinița fermecată.** Emisiune de Carmen Fulger
10:00 **Teleamfiteatrul Universității *Spiru Haret*. Consultații pentru sesiunea de examene** Emisiune realizată în cadrul Departamentului Învățământ
12:00 **Cum vă place?** Emisiune de Violeta Screciu
13:00 **Cronica scepticului**. Emisiune de Cristian Român
13:30 **Miorița – antologie de folclor tradițional.** Emisiune de Ioan Filip
14:00 **Academica – Ateneul artelor.** Emisiune de Mircea Micu
15:00 **Toată lumea pe gazon.** Emisiune de Viorel Popescu
16:00 **În căutarea folk-ului pierdut.** Emisiune de Maria Gheorghiu
17:00 **Din instituțiile statului**. Emisiune de George Nicolau
17:30 **Dor de-acasă.** Emisiune de divertisment. Realizator Puiu Stoicescu
19:30 **Sub semnul muzelor.** Emisiune de Vasi Cărăbuț
20:30 **Societatea Națională *Spiru Haret***. Emisiune de Ciprian Vasilescu
21:00 **Contrapunct.** Emisiune de George Marinescu
22:00 **Cafè concert**. Emisiune de Sorin Petre
22:30 **Film artistic:** Fluierul fermecat (SUA)
00:00 **Dor de-acasă** (r)
02:00 **Cum vă place!** (r)
03:00 **Contrapunct** (r)
04:00 **Sub semnul muzelor** (r)
05:00 **Toată lumea pe gazon** (r)

TVRM Cultural

LUNI
1 decembrie 2008

06:00 **Promo**
06:30 **Film documentar** (r)
07:00 **Întâlnire cu folclorul**. Emisiune de Theodora Popescu
07:30 **Forum Național *Spiru Haret*** (r)
08:00 **Stele de mâine**. Emisiune de Dumitru Lupu
08:20 **Un poet, trei poeme** (r)
08:30 **Aplauze pentru haretiști**. Emisiune de Carmen Stoianov
09:00 **Clubul liceenilor**. Ediție specială de 1 Decembrie. Emisiune de Vasi Cărăbuț
10:00 **Știință și spiritualitate.** Emisiune de Alexandru Mironov
11:00 **1 Decembrie - Ziua Națională a României** – transmisiune directă de la Arcul de Triumf. Realizator George Marinescu
12:30 **Întâlnire cu folclorul**. Emisiune de Theodora Popescu
13:00 **Academica – Cărți și probleme** (r)
14:00 **Ecumenica – Biserica întregirii – ediție specială de 1 Decembrie.** Realizator Sorin Bejan
15:00 **Arta documentarului.** Emisiune de Daniel Paraschiv
16:00 **Cântecele Unirii care ne-au însoțit istoria**
16:30 **Istorie și credință – Tismana**
17:00 **90 de ani de la Marea Unire - Simpozion organizat de Universitatea *Spiru Haret*.** Realizator Mircea Dogaru
19:00 **Scena ca istorie.** Emisiune de Violeta Screciu
20:00 **Unirea prin ochi și glas de copii.** Realizator Dumitru Cucu
20:30 **Întâlnire cu folclorul**. Emisiune de Theodora Popescu
21:00 **La hanul morăriței – ediție specială.** Realizator Paulina Irimia
22:20 **Un poet, trei poeme.** Emisiune de Lucia Mureșan
22:30 **1 Decembrie - Ziua Națională a României** (r)
00:00 **Promo**

MARTI
2 decembrie 2008

06:00 **Promo**
06:30 **Mapamond cultural** (r)
07:00 **Întâlnire cu folclorul** (r)
07:30 **Capcana timpului** (r)
08:00 **Stele de mâine.** Emisiune de Dumitru Lupu
08:20 **Un poet, trei poeme (r)**
08:30 **Film serial** (r)
09:30 **Miorița – antologie de cultură tradițională** (r)
10:00 **Amfitrion Corina** (r)
11:00 **Oameni care au fost, oameni care sunt** (r)
12:00 **Recital de muzică populară.** Emisiune de Dumitru Cucu (r)
12:30 **Gândești, deci exești** (r)
13:00 **Amfiteatru cultural – Cultura unei generații** (r)
14:30 **Tradiții și obiceiuri (r)**
15:00 **Arta documentarului.** Emisiune de Daniel Paraschiv
16:00 **Miorița – antologie de cultură tradițională.** Emisiune de Ioan Filip
16:30 **Mapamond cultural - film documentar**
17:00 **Gândești, deci exești.** Emisiune de Irina Haideț
17:30 **România creștină.** Emisiune de Mihail Diaconescu
18:00 **Film serial:** Familia doctorului Kleist – Germania (ep. 7)
19:00 **Cultura corpului.** Emisiune de N. Postolache
19:58 *Promo*
20:00 **Nimic fără lege.** Emisiune de Florin Făiniș
20:30 **Întâlnire cu folclorul**. Emisiune de Theodora Popescu
21:00 **Ferestrele memoriei**
22:00 **Muzică clasică.** Emisiune de Mihai Darie
22:20 **Un poet, trei poeme.** Emisiune de Lucia Mureșan
22:30 **Film artistic:** Ecaterina Teodoroiu (r)
00:00 **Promo**

MIERCURI
3 decembrie 2008

06:00 **Promo**
06:30 **Mapamond cultural - film documentar** (r)
07:00 **Întâlnire cu folclorul** (r)
07:30 **Muzică clasică** (r)
08:00 **Stele de mâine.** Emisiune de Dumitru Lupu
08:20 **Un poet, trei poeme (r)**
08:30 **Film serial** (r)
09:30 **Miorița – antologie de cultură tradițională** (r)
10:00 **Academica – Ateneul artelor** (r)
11:00 **Filmul și istoria** (r)
11:30 **Aplauze pentru haretiști** (r)
12:00 **În căutarea folk-ului pierdut** (r)
13:00 **Ilinca Dumitrescu și invitații săi** (r)
14:30 **Comorile orașului.** Emisiune de Cezar Lungu (r)
14:58 *Promo*
15:00 **Arta documentarului.** Realizator Daniel Paraschiv
16:00 **Miorița – antologie de cultură tradițională.** Emisiune de Ion Filip
16:30 **Mapamond cultural - film documentar**
17:00 **Amfitrion Corina.** Emisiune de Corina Chiriac
18:00 **Film serial:** Familia doctorului Kleist – Germania (ep. 8)
19:00 **Profil spiritual.** Emisiune de Valeriu Râpeanu
20:00 **Un actor și rolurile sale.** Emisiune de Ion Bucheru
20:30 **Întâlnire cu folclorul.** Emisiune de Theodora Popescu
21:00 **Echipele „Gusti". Societatea românească, încotro?** Emisiune de Florian Tănăsescu
22:20 **Un poet, trei poeme.** Emisiune de Lucia Mureșan
22:30 **Film artistic de artă:** 1788 (Franța)
00:00 Promo

JOI
4 decembrie 2008

06:00 *Promo*
06:30 **Mapamond cultural** (r)
07:00 **Întâlnire cu folclorul** (r)
07:30 **Vorbiți, scrieți românește** (r)
08:00 **Stele de mâine.** Emisiune de Dumitru Lupu
08:20 **Un poet, trei poeme (r)**
08:30 **Film serial** (r)
09:30 **Miorița – antologie de cultură tradițională** (r)
10:00 **Amfitrion Corina** (r)
11:00 **Profil spiritual** (r)
12:00 **Cafè concert** (r)
12:30 **Parodi Press** (r)
13:00 **Echipele „Gusti". Societatea românească, încotro?** (r)
14:30 **Mari concerte, mari interpreți, mari regizori** (r)
16:00 **Miorița – antologie de cultură tradițională.** Emisiune de Ion Filip
16:30 **Mapamond cultural - film documentar**
17:00 **La hanul morăriței.** Emisiune de Dumitru Cucu
18:00 **Film serial:** Familia doctorului Kleist – Germania (ep. 9)
19:00 **Generația în teniși.** Emisiune de Nicolae Dan Fruntelată
20:00 **Românul cetățean european.** Emisiune de Gh. Onișoru
20:30 **Întâlnire cu folclorul.** Emisiune de Theodora Popescu
21:00 **Amfiteatru cultural: Istorie și istorii**
22:20 **Un poet, trei poeme.** Emisiune de Lucia Mureșan
22:30 **Deutsche Welle.** Emisiune de Diana Popescu
23:00 **România creștină.** Emisiune de Mihail Diaconescu
23:30 *Promo*

VINERI
5 decembrie 2008

06:00 *Promo*
06:30 **Mapamond cultural** (r)
07:00 **Întâlnire cu folclorul** (r)
07:30 **Cafeneaua literară** (r)
08:00 **Stele de mâine.** Emisiune de Dumitru Lupu
08:20 **Un poet, trei poeme**
08:30 **Film serial** (r)
09:30 **Miorița – antologie de cultură tradițională** (r)
10:00 **Film artistic de artă:** 1788 (Franța)
11:30 **Casa noastră** (r)
12:00 **Exclusiv pentru premianți (r)**
13:00 **Ferestrele memoriei (r)**
14:00 **Teleenciclopedia valorilor românești (r)**
14:58 *Promo*
15:00 **Teatru in fotoliul de acasă.** Emisiune de Viorel Popescu
16:00 **Generația în teniși.** Emisiune de Nicolae Dan Fruntelată
17:00 **Scena ca istorie.** Emisiune de Violeta Screciu (r)
18:00 **Ghici cine vine la Silvia.** Emisiune de Silvia Dumitrescu
19:00 **Oameni care au fost, oameni care sunt.** Emisiune de Marina Roman
20:00 **Universul cuvintelor.** Emisiune de Alina Ardelean
20:30 **Întâlnire cu folclorul**. Emisiune de Theodora Popescu
21:00 **Academica – Ateneul artelor.** Emisiune de Mircea Micu
22:00 **Muzică clasică.** Emisiune de Mihai Darie
22:20 **Un poet, trei poeme.** Emisiune de Lucia Mureșan
22:30 **Filmul și istoria.** Emisiune de Eugen Atanasiu
23:00 **Aplauze pentru haretiști.** Emisiune de Carmen Stoianov
23:30 *Promo*

SÂMBĂTĂ
6 decembrie 2008

06:00 **Promo**
06:30 **Cafè concert** (r)
07:00 **Deutsche Welle** (r)
07:30 **Muzică clasică** (r)
08:00 **Stele de mâine.** Emisiune de Dumitru Lupu
08:20 **Un poet, trei poeme** (r)
08:30 **Lecturi din Caragiale** (r)
09:00 **Film pentru copii – opera comică.** Realizator Daniel Paraschiv
10:00 **Universul cuvintelor.** Emisiune de Alina Ardelean
10:30 **Aplauze pentru haretiști.** Emisiune de Carmen Stoianov
11:00 **La hanul morăriței.** Emisiune de Dumitru Cucu
11:57 *Promo*
12:00 **Teatru în fotoliul de acasă.** Emisiune de Viorel Popescu
13:00 **Nimic fără lege.** Emisiune de Florin Făiniș
13:30 **Casa noastră.**
14:00 **Cine și unde ne sunt absolvenții.** Emisiune de Mugur Popovici
14:30 **Muzica anilor '80.** Emisiune de Daniel Paraschiv
15:00 **Amfiteatru cultural: Istorie și istorii** (r)
16:30 **Cafeneaua literară.** Emisiune de Dumitru Cucu
17:00 **Exclusiv pentru premianți.** Emisiune de Carmen Fulger
18:00 **Cultura corpului.** Emisiune de N. Postolache
19:00 **Cu lăutarii după mine.** Emisiune de Sorin Lupașcu
20:00 **Clubul liceenilor.** Emisiune de Vasi Cărăbuț
21:00 **Film artistic românesc:** Duhul aurului (1974). Regia Dan Pizza. În rolurile principale: Leopoldina Bălănuța, Ernest Maftei. Într-o așezare auriferă din Munții Apuseni, personajele celor două părți ale filmului – „Marza" și „Lada" – cad victima febrei aurului, care îi condamnă la pierderea minților sau chiar a vieții.
22:20 **Un poet, trei poeme.** Emisiune de Lucia Mureșan
22:30 **Academica – Cărți și probleme.** Emisiune de Mihai Ungheanu
23:30 **Promo**

DUMINICĂ
7 decembrie 2008

06:00 **Cu lăutarii după mine** (r)
07:00 **Ora de religie** (r)
08:00 **Stele de mâine.** Emisiune de Dumitru Lupu
08:20 **Un poet, trei poeme (r)**
08:30 **Tradiții și obiceiuri** (r)
09:00 **Știință și spiritualitate.** Emisiune de Alexandru Mironov
10:00 **Vorbiți, scrieți românește.** Emisiune de Valeriu Marinescu
10:30 **Un actor și rolurile sale.** Emisiune de Ion Bucheru
11:00 **Cafè concert.** Emisiune de Sorin Petre
11:30 **Românul – cetățean european**
12:00 **Ghici cine vine la Silvia.** Emisiune de Silvia Dumitrescu
13:00 **Deutsche Welle.** Emisiune de Diana Popescu
13:30 **Ilinca Dumitrescu și invitații săi.**
15:00 **Societatea Națională *Spiru Haret***
15:30 **Mari concerte, mari interpreți, mari regizori.** Emisiune de Daniel Paraschiv
17:00 **În căutarea folk-ului pierdut.** Realizator Maria Gheorghiu
18:00 **Teleenciclopedia valorilor românești**
19:00 **Am venit cu drag la voi.** Emisiune de Georgel Nucă
21:00 **Film artistic:** Renașterea Regelui – China (partea II)
22:20 **Un poet, trei poeme.** Emisiune de Lucia Mureșan
22:30 **Capcana timpului.** Emisiune de Mircea Itul
23:00 **Cafè concert.** Emisiune de Sorin Petre
00:00 *Promo*

Opinia națională

REVISTA *OPINIA NAȚIONALĂ* ESTE EDITATĂ DE FUNDAȚIA *ROMÂNIA DE MÂINE*, UNIVERSITATEA *SPIRU HARET*

Solicitări de abonamente, cu plata prin mandat poștal sau dispoziție de plată, se pot adresa redacției: Bulevardul Timișoara nr. 58, Sectorul 6, București. Serviciul difuzare funcționează în Splaiul Independenței nr. 313, Sectorul 6, București. Telefon 316.97.88/int.108.

ISSN 1221-4019 și ISSN 1841-4265 (Opinia națională ONLINE)

Machetarea computerizată și tiparul executate de LABORATORUL DE TEHNOREDACTARE ȘI TIPOGRAFIA FUNDAȚIEI *ROMÂNIA DE MÂINE*

Telefon: 444.20.85
Fax: 444.20.91
E-mail: tehno@spiruharet.ro

Alba Iulia
Pecete de credință

Mioara VERGU

În acele zile reînviase toată istoria neamului. Devenise explicită toată trăirea întru unitate, întru credință în unitatea poporului român. Era o atmosferă de sărbătoare matură, gândită și pregătită în lung de secole. Veneau în coloane să consfințească un act de voință, un act de dorință. Era clipa adevărului fiecăruia, a credinței tainice că adevărul tuturor românilor se împlinește. Priviseră în 1859 cu dragoste și încredere la unirea Moldovei cu Țara Românească. Participaseră cu răspundere la războiul de independență. Știau că nu era departe clipa când „Noi vrem să ne unim cu Țara!" va deveni realitate. Din Maramureș, din Țara de Sus, din Banat, din Crișana, din Sălaj, Bistrița, din Apuseni, din toate zonele respirației românești s-au strâns în ultimele zile ale lui noiembrie 1918 peste 100 000 de oameni în costume naționale, în costumele epocii, înnobilate de tricolor, să fie martorii Marii Uniri. Și-au adus aminte atunci, cu voce tare, fără fereală, de Mihai Viteazul, de Horea, Cloșca și Crișan, de Avram Iancu, și-au adus aminte și au cântat cântecele neamului. Era un entuziasm fără margini. Privirile, gândurile și sentimentele tuturor erau întru maica țară. Garniturile de tren erau ciorchine de oameni, căruțele erau ciorchine de oameni, drumurile deveniseră adevărate căi ale victoriei. Platoul romanilor devenise mic, neîncăpător pentru toți cei veniți să vadă, să audă, să împlinească. Sătenii adunați pe Câmpul lui Horea dădeau glas speranței. Cei 1228 de delegați aflați în Sala Unirii se rosteau, rostind milioane de glasuri, „Unirea cu Țara"! Era la Alba Iulia, în Cetate, o nouă Câmpie a Libertății. Veniseră cu toții la „marele praznic al neamului"! La intrare în Alba Iulia, studenții și fanfara lor au întâmpinat participanții cu un cântec care spunea: „Trăiască România Mare/ Lățind cu fala ei hotare/ Pe moștenirea lui Traian,/ Și de sub veacuri de robie/ O țară mândră să învie/ Pe oseminte de Român." Drept răspuns, coloanele cântau „Deșteaptă-te române" și „Ardealul, Ardealul ne cheamă". Pe ei îi frământa dorința de unire, sperau și credeau în ea pentru că gândeau că vor fi liberi și vor avea și ei pământul lor și drepturi egale cu toți.

Ziua de 1 Decembrie era, meteorologic, o zi obișnuită de iarnă. Dar cine avea timp să vadă norii și să simtă frigul? Toți simțeau primăvara, simțeau zorii unei istorii noi. În jurul orei 12 s-a anunțat că s-a semnat actul Unirii Transilvaniei cu România. Mulțimea a izbucnit în aplauze și aruncând căciulile în sus, fluturând steaguri tricolore, oamenii au strigat „Trăiască România Mare"! Fanfarele cântau, clopotele catedralei nu mai încetau să bată. Pe cele patru scene așezate în patru colțuri ale Câmpului lui Mihai, patru tribuni au confirmat știrea, au vorbit cu înflăcărare despre istoricitatea momentului. Ei au vorbit în numele Unirii, în numele zilei de 1 Decembrie 1918, în numele dorinței împlinite a milioane de români George Pop de Băseşti a spus: „Acum pot să mor că am văzut cu ochii mei Unirea": Unirea era crezul de viață. Unirea devenise rațiunea existenței. Hora de steaguri tricolore răzbuna supliciile martirilor neamului. Se jura pe tricolor, se sfințea tricolorul în lumina zidurilor cetății istorice ale Albei Iulia. Alba Iulia martoră a dăinuirii milenare pe acest tărâm a poporului român. Către Alba Iulia erau îndreptate toate privirile neamului. Se deschidea o nouă eră. O eră care nu a fost ușoară. Unirea neînsemnând decât un pas, crucial și necesar, un pas în lungul șir care să conducă la imaginea de astăzi a Albei Iulia, a Transilvaniei, a României. În acele clipe de început de iarnă se vedea și se auzea cum înflorește țara. „O așa bucurie nu se poate pogorî peste om de două ori în viață"! – își amintea, acum 25 de ani, unul dintre participanții la Marea Unire. Bucuria, entuziasmul, manifestările sărbătorești au continuat un timp. Apoi, coloanele Unirii s-au îndreptat către vetre să spună, să povestească, să împlinească bucuria în locurile dăinuirii. Dar vestea le-o luase înainte. Pe unde treceau erau întâmpinați cu cântece patriotice, se auzea până departe ca imn al victoriei „Deșteaptă-te române". Se plângea pe tricolor descătușarea, împlinirea, se omagia prin aceste lacrimi de bucurie credința de veacuri. Oamenii s-au întors la rosturile lor care păreau că sunt aceleași, dar ei știau că sunt altfel. Știau, din hotărârea prezentată la 1 Decembrie de Vasile Goldiș, că urmează un amplu și avansat program de reforme democratice, un program prin a cărui împlinire, pe lângă temelia noului stat, se punea și temelia unei noi vieți pentru milioane de români.

Legitimitatea Marii Uniri — confirmată, recunoscută și de naționalitățile conlocuitoare

Adela DEAC

Exprimând solidaritatea cu românii care și-au văzut împlinit visul sacru de unire a Transilvaniei cu România, naționalitățile conlocuitoare au aderat cu entuziasm la acest act de însemnătate istorică.

Astfel, organul Comunității săsești „*Schassburger-Zeitung*", încă la 30 noiembrie 1918, în ajunul Marii Adunări de la Alba-Iulia, a recunoscut justețea năzuințelor românești și s-a pronunțat pentru unirea cu România. După ce constata că „Ungaria, istorica Ungarie, cum o știam înainte cu luni de zile, azi nu mai este", ziarul săsesc subliniază că 26 de comitate vor fi încorporate mâine la regatul României. „...Mâine, duminică de întâi decembrie. Mâine o sută de mii de români, reprezentanții tuturor teritoriilor locuite de români, vor umplea Valea Mureșului, de la Alba Iulia, sediul principelui ardelean, vechea Albă, Carolină va fi martora celei mai sublime înălțări a unui popor plin de viață, trezit de libertate. Românii își descopăr înaintea judecății istorice ranele, care nu s-au putut niciodată vindeca și în prevederea înțeleaptă că trebuie să-și asigure pentru vecie dreptul neamului lor – tot atât de sfânt și de inviolabil ca și dreptul de credință, – se rup de Ungaria... Mâine înfăptuiește visul unui puternic viitor, a unei măriri naționale, a unirii tuturor românilor, până unde numai stăpânește limba românească într-o patrie unitară". Sașii transilvăneni din București, întruniți la 11 decembrie 1918 în sala „Transilvania", declarau că „au luat cu mare bucurie și cu satisfacție cunoștință despre declarația Adunării Naționale a tuturor românilor, din Ardeal, Banat și Ungaria...

Spiritul de dreptate și de libertate, care strălucește cu deosebire la punctul 3 al acestei declarațiuni, a împrăștiat toate grijile care cuprinseseră pe sașii transilvăneni din cauza evenimentelor din timpul din urmă". În încheiere, ei „salutau cu entuziasm unirea Ardealului cu România, săvârșită în acest spirit..."

Consiliul național săsesc, întrunit la Mediaș la 24 decembrie 1918/6 ianuarie 1919, a aderat la *Declarația* de la Alba Iulia. În rezoluția adoptată cu acest prilej se arăta că prin unirea Transilvaniei cu România, „se creează un complex, a cărui unitate se află motivată de raporturi etnografice. În vederea acestui fapt și în convingerea că aici se îndeplinește un proces de importanță istorică, poporul săsesc, întemeiat pe dreptul de liberă dispunere, declară alipirea sa la Regatul Român și salută frățește poporul român și-l felicită din inimă pentru îndeplinirea idealului național... Aderăm la hotărârile Adunării naționale (de la Alba Iulia – n.n.) și ne exprimăm nădejdea și dorința ca și ceilalți conaționali să se alipească".

„În prima linie țin să declar că unirea noastră cu România s-a făcut spontan, din propria noastră voință și nu siliți, cum susțin maghiarii. Noi trăim cu românii de veacuri în cea mai bună înțelegere și în timpul din urmă am invitat și pe șvabi să se unească cu România. Faptul acesta l-am accentuat și în actul de unire".

Populația șvabă din Banat a luat exemplul sașilor din Transilvania și a trimis, prin generalul Berthelot, Conferinței de pace din Paris o declarație însoțită de un memoriu, prin care a cerut ca Banatul să fie alipit României, întrucât șvabii vor să fie împreună cu acea națiune română care este înrudită cu nobila națiune franceză. Reprezentanții legali și autorizați ai șvabilor au accentuat: „Declarăm sincer că de la națiunea română așteptăm înfăptuirea aspirațiilor noastre, în mâinile ei depunem soarta noastră". Un memoriu identic și o declarație de unire a șvabilor din Banat cu România, ca un document de autodeterminare, au fost prezentate și ambasadelor aliate din București.

În urma acestor acte de unire și în baza documentelor de autodeterminare rezultate din voturile unanime ale adunărilor naționale săsești și șvabești, precum și ale întrunirilor conducătorilor acestor două națiuni germane, reprezentanții tuturor germanilor din România s-au adunat, în duminica de 8 iunie 1919, într-o conferință națională la Sibiu și, luând contact direct între ei, au hotărât să formeze o organizație unică, cu scopul de a fi cetățeni credincioși ai noului stat român. Cu acest prilej, au votat o declarație trimisă Consiliului Dirigent din Sibiu, în care au precizat, textual: „Ne-am întrunit pentru a consolida forțele care zac în poporul nostru și a le pune în serviciul patriei, răzimându-ne pe memorabila hotărâre de la Alba Iulia". Această declarație oficială, comunicată factorilor de conducere ai noului stat român, a fost semnată, ca președinte al conferinței, de dr. Schuller și, ca secretar, de dr. Hans Otto Roth.

Ziarul „Ujság" din Cluj, în numărul său din 30 noiembrie, redă atmosfera ce domnea în ajunul proclamării Unirii Transilvaniei cu România. Sub titlul: „Zeci de mii de oameni se duc la Adunarea Națională Română", ziarul scrie: „Duminică dimineața, românimea din Ungaria organizează o mare demonstrație la Alba-Iulia, cu scopul vizibil de a oferi proclamației Comitetului român putere și greutate. Cu această ocazie, din teritoriile Ungariei locuite de români se adună la Alba Iulia un număr mare de oameni, aproape fiecare comună trimite reprezentanții săi, iar locuitorii satelor românești de prin împrejurimi se îndreaptă în grupuri pe jos spre Alba-Iulia".

Sintetizând ceea ce urma să fie înfăptuit la Alba-Iulia, *ziarul maghiar din Cluj*, „Kolozsvári Hírlap", scria: „Românimea din țară se adună la Alba-Iulia într-o adunare națională. Va fi o zi istorică pentru românimea din această patrie".

Ziarul clujean „*Kolozsvári Hírlap*" a adoptat o atitudine obiectivă la vestea hotărârilor de la Alba Iulia. Ziarul recunoștea că „Hotărârea Adunării Naționale de la Alba Iulia a românimii din țară, judecând după antecedente, nu constituie o surpriză". Realitatea istorică, mersul evenimentelor, i-au făcut pe oamenii clarvăzători să înțeleagă mai bine cursul istoriei.

Adunarea Națională Constituantă de la Alba Iulia aducea cu ea o schimbare majoră în viața politică și socială a Transilvaniei. Eliberarea poporului român de sub o asuprire seculară s-a răsfrânt și asupra vieții politice și sociale a naționalităților conlocuitoare. Încadrarea în viața țării, formarea unei unități strânse de luptă a forțelor revoluționare și democratice, pentru a asigura progresul patriei comune, era principala sarcină. Acest lucru l-au înțeles, pe deplin, cercuri tot mai largi ale populației maghiare. La cea de-a doua aniversare a Adunării Naționale Române de la Alba Iulia, ziarul maghiar din Arad sublinia că „este de netăgăduit că noul cadru creat de Adunarea de la Alba Iulia a izvorât din intenții umaniste și democratice". Ziarul remarca, în mod deosebit, faptul că acolo decizia a luat-o poporul. Publicistul progresist din Târgu-Mureș, Molter Károly, scria într-un articol, la 15 decembrie 1918, că populația maghiară din Transilvania trebuie să aibă încredere în forțele sale și să nu construiască visuri bazate pe forță, ci pe munca pașnică.

Semnificativ pentru felul în care opinia publică cu vederi înaintate, democratice din Ungaria a privit actul Unirii românilor din 1918 a fost *Manifestul publicat la Budapesta* de proeminente personalități maghiare, cum ar fi *Ady Endre*, *Bartok Bela* și alții, în care se consemna: „Față de națiunile surori nu avem nici o pretenție. Și noi ne considerăm o națiune reînnoită, o forță acum eliberată, ca și alți frați, care se ridică fericiți la o viață proaspătă pe ruinele monarhiei. Ne trezim ușurați la conștiința faptului că nu mai suntem forțați să fim stâlpii asupririi. Să trăim unul lângă altul în pace ca națiuni libere cu națiuni libere".

Evreii din regat de origină transilvăneană, în urma mai multor întruniri, au decis să adere la hotărârile luate la Alba Iulia, ele fiind o expunere de principii concepute într-un spirit larg de dreptate, menite să strângă relațiile între națiunea română și populația evreiască.

În acest scop, cu ocazia unei întruniri pe care evreii de origină transilvăneană au ținut-o în ziua de 18 martie s-a votat următoarea *moțiune*:

«Evreii ardeleni, domiciliați în București, întruniți în ziua de 18 martie, luând cunoștință de actul din Alba Iulia din 18 noiembrie (1 decembrie – n.n.) aderă din inimă și cu multă satisfacție la programul cuprins în acest act, având în vedere că dispozițiile privitoare la libertatea națională a limbii materne în învățământ, administrație și justiție, la reprezentarea proporțională în parlament și guvern, la asigurarea de drepturi egale, de autonomie culturală, religioasă și politică, precum și de necondiționată libertate a presei, a întrunirilor și a asociațiilor corespund în totul principiilor liberale și democratice ale vremurilor actuale».

O comisiune a evreilor transilvăneni s-a prezentat la Mihai Popovici, consilierul afacerilor transilvănene la Ministerul de Interne, supunându-i moțiunea votată".

Din noianul de forme și modalități de manifestare a solidarității națiunilor conlocuitoare cu românii, am redat doar câteva secvențe relevante pentru a demonstra dimensiunile aderării la actul legitim de unire a Transilvaniei cu țara-mamă, entuziasmul cu care acestea au înțeles să susțină marele eveniment istoric, perceput ca pe propriul demers.

Pagini de istorie în presa vremii
Mărturii din epopeea Marii Uniri

Adela DEAC

Străbătută de un vibrant spirit patriotic, presa vremii, profund marcată de marile evenimente ce aveau loc în perioada ce a precedat ziua de 1 Decembrie 1918, a contribuit din plin la pregătirea și desfășurarea Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia, unitatea, solidaritatea națională reprezentând mesajul ce răzbătea din paginile scrise. În **Manifestul** redactat de Ștefan Cicio Pop și Gh. Crișan, intitulat „**Către popoarele lumii",** apărut la 18 noiembrie 1918, se afirma că „*națiunea română... este hotărâtă a-și înființa pe teritoriul locuit de dânsa statul său liber și independent*".

Făcând cunoscute popoarelor lumii voința și hotărârea sa, națiunea română declara prin Manifest că ea „*din ceasul acesta, oricum ar decide puterile lumii, este hotărâtă a pieri mai bine decât a suferi mai departe sclavia și atârnarea...*". În vederea realizării acestui scump ideal, în încheierea Manifestului, se cerea sprijinul întregii populații române din Transilvania, care „*speră și așteaptă că în năzuințele ei pentru libertate o va ajuta întreg neamul românesc, cu care una vom fi de aici înainte în veci*".

Subliniind necesitatea primordială a desăvârșirii statului național, la 24 noiembrie 1918, ziarul „**Unirea**" din Blaj scria: „*Celelalte (deziderate care stăteau spre rezolvare în fața poporului român) se vor face când vom vorbi de o singură națiune română, de un singur teritoriu românesc, când o singură stăpânire va lua frâiele ocârmuirii în mână și niciun român nu va fi sub oblăduirea străină și nici nu cearcă aceasta cu impetuozitate vulcanică... Un singur program și o singură țintă urmărim: eliberarea tuturor energiilor de sub jugul sub care gem azi și concentrarea tuturor forțelor în serviciul acestei idei*".

După lansarea însuflețitorului Manifest, s-a hotărât convocarea Marii Adunări Naționale la Alba Iulia, unde reprezentanții populației românești din Transilvania și din părțile ungurene urmau să decidă asupra viitorului loc.

La 20 noiembrie, a fost publicat textul convocării Marii Adunări Naționale. În acest text – document pătruns de un fierbinte patriotism –, relevându-se marea însemnătate pe care o are pentru poporul român Adunarea Națională de la Alba Iulia, se remarca: „*Istoria ne cheamă la fapte. Mersul irezistibil al civilizațiunii a scos și neamul românesc din întunericul robiei la lumina conștiinței de sine. Ne-am trezit din somnul de moarte și vrem să trăim alături de celelalte națiuni ale lumii, liberi și independenți. În numele dreptății eterne și al principiului liberei dispoziţiuni a națiunilor, principiu consacrat acum prin evoluțiunea istoriei, națiunea română din Ungaria și Transilvania vrea să-și hotărască însăși soarta sa de acum înainte*".

În ziarul purtând emblematic titlul „**Libertatea**", Consiliul Național Român din Orăștie, susținând cu ardoare convocarea Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia, adăuga: „*Această adunare este chemată să hotărască asupra sorții neamului nostru și să exprime voința nestrămutată a națiunii române, care pretinde sus și tare unirea națională*".

Adresând românilor chemarea patetică de a veni la Alba Iulia în număr cât mai mare, ziarul scria: „*Fraților, pentru ca adunarea aceasta să fie cât se poate de importantă, datori suntem de a ne îngriji ca prin numărul participanților să dovedim lumii întregi că poporul român una este și că toți împreună pretindem sus și tare formarea statului național român unitar și puternic*".

Într-un editorial intitulat *La Alba Iulia*, abordându-se problema relațiilor cu naționalitățile conlocuitoare, ziarul lugojean „**Drapelul**" remarca, printre altele: „*La Alba Iulia se va începe un nou capitol al istoriei naționale românești, iar conținutul acestui capitol va fi dat prin vrednicia celor de față și a urmașilor noștri... Ne vom gândi la noi, la urmașii noștri, la drepturile noastre, la libertatea noastră. Ne vom spune voința nestrămutată așa cum s-a oțelit aceasta în cursul veacurilor de grea cumpănă. Dar n-avem să ne gândim numai la noi. N-avem să cădem în păcatele acestora de sub al căror jug scăpăm acum. Suntem datori în aceste zile mari să ne gândim și la cetățenii noștri de altă limbă și lege, care de aici înainte vor fi chemați să împartă cu noi binele și răul. În aceste momente suntem datori a câștiga deplina încredere a acestora, concetățeni ai noștri care privesc astăzi la noi cu teamă și nedumerire. Chemați suntem să le dovedim prin fapte că n-au a se teme de noi, pentru că libertatea noastră n-au să însemne pentru ei sclavie, ci, din contră, libertate ca și pentru noi... Noi acum avem să dovedim că lupta mândră a fost izvorâtă din porniri generoase și nu din pofta brutală de a schimba rolurile spre a deveni din împilați împilatori, din oprimați opresori, pentru că, dacă am face aceasta, ne-am lipsi pe noi înșine și existența noastră națională de bază morală*".

Cu impetuosul lor elan tineresc, **studențimea universitară**, în întâmpinarea Adunării Naționale de la Alba Iulia, a lansat și ea din Arad, la 22 noiembrie, un apel redactat de studentul Laurențiu Luca. „*Marele Sfat al națiunii române* – se scria în acel apel – *ne cheamă să ne spunem cuvântul prin doi delegați ai noștri la Adunarea Națională de la Alba Iulia. Chemarea ne găsește răsfirați pe la vetrele părintești, unde am plecat mânați de dragostea și datoria pe care o avem față de neamul românesc. Cu vigurozitatea tinereții să dăm tot sprijinul Marelui Sfat al națiunii române pentru realizarea idealului nostru: unirea tuturor românilor*".

Referindu-se la hotărârile ce se vor lua la Alba Iulia, **Vasile Goldiș** a declarat unui ziarist maghiar: „*La Adunarea Națională vom hotărî unirea tuturor românilor... Noi ne ținem strict de principiile fixate de Wilson și voim în sensul cel mai larg al cuvântului să introducem toate drepturile democrate. La București va fi parlamentul tuturor provinciilor românești, în care va fi reprezentat și Ardealul, și părțile ungurești locuite de români, prin delegații lor aleși pe baza votului din România*".

Îndemnând masele populare să participe la Marea Adunare Națională, ziarul „**Unirea**" din 28 noiembrie 1918, în Capitolul intitulat „***Veniți la Alba Iulia***", scria, printre altele: „*Veniți cu toții la Marea Adunare Națională care se va ține la 1 decembrie în Bălgradul lui Mihai Viteazul. Veniți cu miile și cu zecile de mii". Lăsați pe o zi grijile voastre acasă, căci în această zi vom pune temelia unui viitor bun și fericit pentru întreg neamul nostru românesc. E ziua când noi, românii, ... să spunem pe față înaintea popoarelor lumii că ce voim. Veniți să dăm răspunsul! Ochii tuturor popoarelor sunt ațintiți asupra noastră. În Alba Iulia vor fi împreună cu voi toți fiii aleși ai neamului nostru. E ziua când se va hotărî asupra sorții noastre pentru veșnicie. Veniți și jurați că nedespărțiți vom fi și uniți rămânem de aici înainte cu frații noștri de pe tot cuprinsul pământului românesc sub noua și nedespărțita cârmuire, așa după cum au spus-o de curând aleșii noștri într-o scrisoare adresată popoarelor lumii: națiunea română speră și așteaptă că în năzuința ei pentru libertate o va ajuta întreg neamul românesc, cu care una voim a fi de aici înainte în veci!"*

Același tulburător îndemn îl consemna în paginile sale ziarul „***Românul***" din 23 noiembrie, care scria: „*Toată suflarea românească să grăbească la Alba Iulia*", iar în articolul de fond *La Alba Iulia* lansa o caldă chemare: „*Veacuri lungi ne-au condus alții destinele, iar astăzi, când dreptul de liberă dispunere al popoarelor nu este numai frază, nu este numai iluzie, vrem ca noi să ne croim soarta, bineînțeles în spirit adevărat democratic. La dreptul acesta nu vom renunța de dragul nici unei făgăduieli*".

În numărul său din 30 noiembrie 1918, ziarul socialiștilor români „***Adevărul***", în articolul de fond intitulat tot *La Alba Iulia*, completa: „*...căci nu e vorba acum numai de dezrobirea națională, ci și de ridicarea asupritului popor român la o treaptă socială mai înaltă și omenească. Se vor proclama acolo toate legile și reformele noi și însemnate care vor alcătui tematici fericirii poporului român în viitor*".

Ziarul „***Drapelul***", subliniind proclamarea unirii tuturor românilor prin dispunerea dreptului la autodeterminare, scria: „*...Am înviat! Suntem și vom fi. De aici înainte este depus prezentul și viitorul în mâinile noastre. Ne vom ocârmui prin noi înșine și singuri vom decide destinele noastre*." Ziarul „***Unirea***" din Blaj, relatând despre mărețele evenimente de la Alba Iulia, adăuga că delegații neamului românesc „*au izbucnit în nesfârșite urale când au văzut cu ochii «visul reîmplinit», al atâtor milioane pe care destinul tiran i-a împrăștiat în cele patru vânturi, ridicând granițe volnice între frații de un sânge și de o lege... Legea firii a biruit asupra vitalității, civilizației, a reușit să-și pună genunchele pe pieptul hidrei feudalo-militariste. De acum cărarea noastră e hotărâtă și nu e putere pe lume care să ne poată abate de la ea. Vom merge pe drumul nostru, vom pune umăr la umăr și vom așeza fiecare câte o cărămidă la grandioasa clădire a României... pentru care lucru nepoții și strănepoții ne vor binecuvânta și în morminte*" (**„Românul"**, an VII, nr. 27 din 12 decembrie 1918).

„***Gazeta poporului***" scria că „*strălucita sărbătoare de la Alba Iulia a adus pe seama poporului românesc din Ardeal, Banat și Țara Ungurească mult așteptatul cuvânt de mântuire. Cum năzuiește cerbul însetoșat spre izvorul de apă răcoritoare, așa a alergat poporul numeros, râvnind să asculte hotărârea cea mare de la Bălgrad. Văzduhurile și apele, cu puterile lor, nu au fost în stare să oprească năvala unei ape așa de mari mulțimi de oameni, cum nu s-a mai pomenit la noi niciodată. Într-un gând și un suflet și-a croit astfel națiunea română un drum nou și un făgaș mai larg pentru soarta sa. De acum nu mai sunt hotare între noi. De acum nu ne mai despart nici munții înalți nici apele largi. Muntenia, Moldova și-au câștigat din nou pe frații răpiți. Fiecare din aceste țărișoare era un mărgăritar scump pe coroana României. Dar când ele se adună laolaltă, înfrățindu-se cu mândrul Ardeal, pestrițul Banat, și frumosul Maramureș, vor da piatra nestemată care va rămâne în veci o podoabă a lumii*".

Revista „***Biserica și școala***" din Arad, amintind despre memorabila zi de 1 Decembrie, aprecia că „*era prea firesc ca și partea sortită de secole a corpului național din Transilvania, Ungaria și Banat să urmeze legea firii și în Marea sa Adunare Națională din sfânta cetate a gloriei și a patimilor sale să proclame unirea sa cu patria mumă. Idealul națiunii române de pretutindeni s-a desăvârșit. Sculați-vă voi cei din mormânturi la glasul trâmbițelor noastre! Săltați cei întristați de veacuri, căci iată lacrimile noastre de durere s-au prefăcut în șiroaie de bucurie!"* (**„Românul"** an VII, nr. 29 din 14 decembrie 1918).

„***Timpul nou***" din Viena, subliniind importanța Adunării Naționale a Românilor de la Alba Iulia, care „a decis cu unanimitatea voturilor celor peste o sută de mii de delegați... ca Ardealul și părțile locuite de români a Țării Ungurești să se unească cu România", consemna: „*Așa dară s-a înfăptuit la Alba Iulia unirea tuturor țărilor locuite de români... De la descălecarea împăratului Traian în Dacia au trecut o mie opt sute de ani peste poporul românesc care a trăit despărțit sub felurite stăpâniri*".

La rândul său, ziarul „***Dacia***" din București remarca în articolul *Unirea Ardealului cu România*: „*Știam că va veni. Așteptam numai ceasul binecuvântat când acest măreț act național să iasă la lumină, împins ca de puterea legilor eterne ce conduc răsăritul Soarelui. Ardealul s-a aruncat în brațele patriei-mame. Peste o sută de mii de feciori și bărbați, înfățișând poporul acela robust, crescut în leagănul munților, și-au contopit glasurile într-o singură voință, care e însuși instinctul de solidaritate al sângelui românesc. Știam că așa are să fie! Sufletul acela în cuptorul robiei milenare, sufletul acela năvalnic și vijelios din care au țâșnit revoltele mândriei naționale, care a sângerat pe viață, a gemut în lanțuri, a inundat câmpia memorabilă a Blajului, a îngenuncheat în mucenicii legendari ai idealului, sufletul acelora care a strălucit apoi în anii luminoși, apostoli ai latinității noastre nobile, a biruit peste vecii vecilor*".

Iată doar câteva mărturii decupate din presa vremii, relevante, sperăm, pentru modul în care a înțeles să slujească împlinirea marelui ideal național.